

Institut
Studiów
Strategicznych

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
INSTYTUTU STUDIÓW STRATEGICZNYCH
W ROKU 2007**

W roku 2007 Instytut Studiów Strategicznych zajmował się aktualnymi problemami, pojawiającymi się na arenie międzynarodowej. W związku z obszarem swojej działalności, ISS prowadził pięć głównych projektów badawczych, z których każdy zorientowany jest na inną sferę problemową, dotyczącą polityki zagranicznej i wewnętrznej Polski, integracji i stosunków międzynarodowych.

Są to:

- Polska w Unii Europejskiej
- Nowy kształt bezpieczeństwa euroatlantyckiego
- polska polityka wschodnia
- Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej 2006-2010
- INDEX Pamięci Polaków zamordowanych przez hitlerowców za pomoc Żydom

Bardzo ważną częścią pracy Instytutu w ramach programu INDEX był projekt polskiego wydania Księgi Sprawiedliwych Wśród Narodów Świata, którego kontynuację zaplanowano na rok 2008.

Podobnie jak w poprzednich latach, znaczna część naszych działań skierowana była na Białoruś i Mołdowę, a w szczególności – na organizację staży dla działaczy organizacji pozarządowych, pochodzących z tych krajów.

W roku 2007 organizowaliśmy również konferencje międzynarodowe, seminaria eksperckie i debaty publiczne, z zakresu tematycznego realizowanych w Instytucie projektów badawczych. Prowadziliśmy także szeroką działalność szkoleniową, skierowaną do środowiska organizacji pozarządowych, bezrobotnych, nauczycieli i młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. W ramach Regionalnego Ośrodka Szkoleniowego Europejskiego Funduszu Społecznego kontynuowana była aktywność Centrum Szkoleń i Doradztwa z zakresu Funduszu Społecznego oraz koordynowanie w Małopolsce programu EURO - NGO.

Polska w Unii Europejskiej

„Regionalne Obchody 50 rocznicy podpisania Traktatów Rzymskich”

konferencja ekspercka

Termin: 24 marca 2007

Partnerzy: Instytut Europeistyki UJ

Koordinator: Paulina Gas

Opis:

Instytut Studiów Strategicznych jest organizacją, która od ponad 15 lat zajmuje się kwestiami integracji europejskiej oraz prowadzi drugą w Polsce bibliotekę depozytową dokumentów Rady Europy. Poprzez cały okres naszej działalności staramy się rzetelnie informować o procesach zachodzących w Polsce i w Europie. Rocznicą podpisania Traktatów Rzymskich wydała się doskonałym momentem podsumowania 50 lat funkcjonowania EWG, jak również oceny dwóch procesów następujących równoległe wewnątrz Wspólnoty, a mianowicie rozszerzenia i pogłębiania integracji. Głównym bodźcem w trakcie trwania konferencji do analizy tych procesów była sentencja, wypowiedziana niegdyś przez Monneta: „My nie zbliżamy do siebie państw, my jednoczymy ludzi”. W czasie trwania konferencji podsumowano dotychczasowe osiągnięcia integracji europejskiej, jakie dokonały się od 1957 roku do dziś, w sferze politycznej, ekonomicznej oraz społecznej, oczekiwania i obawy społeczne w związku z uczestnictwem w europejskich strukturach, a także osiągnięte rezultaty integracji europejskiej. Wśród zaproszonych gości znaleźli się: prof. Stanisław Biernat - Katedra Prawa Europejskiego UJ, prof. Zdzisław Mach - Instytut Europeistyki UJ, Bogdan Klich - poseł do PE, Prezes Instytutu Studiów Strategicznych. Każdy z wyżej wymienionych prelegentów przedstawił swoją opinię na temat dotychczasowych osiągnięć procesów zjednoczeniowych w Europie, z uwzględnieniem aspektu prawnego, społecznego oraz politycznego zachodzących zmian. Podczas uroczystości zostali także uhonorowani laureaci konkursu akademickiego na referat, podsumowujący osiągnięcia integracji europejskiej. Byli to: Tomasz Adamski, doktorant w Instytucie Socjologii UJ, Katarzyna Damek, doktorantka w Instytucie Europeistyki UJ, Natasza Styczyńska, doktorantka w Instytucie Europeistyki UJ, Maciej Szczerba, doktorant w Instytucie Prawa Prywatnego Międzynarodowego UJ oraz Konrad Turek, student IV roku socjologii UJ. Wszystkie referaty zostały zanalizowane oraz opatrzone komentarzem posła Bogdana Klicha.

„Trójkąt Weimarski a przyszłość Unii Europejskiej”

konferencja międzynarodowa

Termin: 18 czerwca 2007

Partnerzy: Fundacja Konrada Adenauera w Polsce

Koordinator: Paulina Gas

Opis:

Trójkąt Weimarski został powołany do życia w 1991 r. przez ministrów spraw zagranicznych Polski, Francji i Niemiec: K. Skubiszewskiego R. Dumasa i H. D. Genschera. Powstał jako instrument, służący przede wszystkim włączeniu Polski w nurt polityki europejskiej i wspierający jej integrację ze strukturami euroatlantyckimi. Był to początek procesu transformacji w Europie Środkowej i Wschodniej. Istniał nadal ZSRR, Armia Czerwona stacjonowała na terytorium Polski a nieodwracalność zmian w Europie nie miała jeszcze ciągle statusu powszechnie uznanej oczywistości. Dzięki tej inicjatywie Polska mogła mieć - jako jedyny kraj w regionie - poczucie szczególnego zakotwiczenia u boku państw, będących siłą napędową jednoczenia kontynentu.

Lata dziewięćdziesiąte zaznaczyły się niezwykle ożywieniem stosunków polsko-niemieckich i przewyciężaniem odziedziczonych przez historię stereotypów. Po przystąpieniu Polski do NATO i do UE wydawało się, że dotychczasowa formuła Trójkąta uległa wyczerpaniu. Niewątpliwie, rozwój wydarzeń wokół konfliktu irackiego, a także dyskusja wokół Konstytucji Europejskiej wzbudziły wiele kontrowersji pomiędzy Polską a Francją i Niemcami. Należy jednak podkreślić, że Trójkąt Weimarski nie jest instytucją decyzyjną. Stanowi ciekawe i pożyteczne forum dyskusyjne. Polega na wymianie informacji i opinii. Ogłasza oświadczenia i wydaje deklaracje. Jeżeli nadal istnieje, a nawet staje się coraz bardziej aktywny, to znaczy, że połączone w nim państwa mają jakieś wspólne nadzieje i interesy. Wymiana poglądów w nieinstytucjonalnej formie Trójkąta Weimarskiego może okazać się niezwykle pożyteczna we wspólnym działaniu w instytucjach Unii Europejskiej. Zadaniem konferencji „Trójkąt Weimarski a przyszłość Unii Europejskiej” było znalezienie wspólnych celów i zamierzeń, które mogłyby stać się impulsem do zdynamizowania trójstronnej współpracy. Wśród tematów poruszonych na konferencji znalazły się:

- przyszłość Traktatu Konstytucyjnego, a przede wszystkim reformy instytucjonalnej, możliwość realizacji efektywnej i dynamicznej polityki wschodniej Unii Europejskiej, z zaznaczeniem konieczności renegotjacji traktatów pomiędzy Brukselą a Rosją, Ukrainą i Mołdową, a także możliwość wpływu na sytuację na Białorusi, budowa wspólnej polityki energetycznej, polityka transatlantycka, przegląd dotychczasowych osiągnięć Strategii Lizbońskiej we wszystkich trzech krajach oraz analiza możliwości zdynamizowania reform, w kierunku osiągnięcia celów Strategii Wyzwań, stojących przed Unią Europejską jako globalnym mocarstwem, tj. koordynacja polityki zagranicznej i budowa wspólnych sił wojskowych.

Do udziału w każdym panelu zostali zaproszeni przedstawiciele Francji, Niemiec oraz Polski. Uczestnikami konferencji byli: Bogdan Klich, poseł do PE, Prezes Instytutu Studiów Strategicznych, Stephan Raabe, Dyrektor Fundacji Konrada Adenauera w Polsce, Sylvie de Bruchard, Konsul Generalna Francji w Krakowie, prof. Irena Lipowicz, b. Ambasador, Przedstawiciel Ministra Spraw Zagranicznych ds. Stosunków Polsko - Niemieckich, prof. Henri Ménudier, Université Paris III, Institut d'Etudes

Politiques Paris, dr Aleksander Korybut -Woroniecki, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, prof. Stefan Meller, b. Minister Spraw Zagranicznych RP, prof. Stanisław Parzymies, Instytut Stosunków Międzynarodowych UW, dr hab. Janusz Węc, Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UJ, dr Helena Wyligąła, Dolnośląska Szkoła Wyższa Edukacji, Wrocław, Marek Saryusz -Wolski, Magazyn Polska & Unia.

Nagroda „Semper in altum”

Termin: 29 września

Podczas uroczystego spotkania w siedzibie Instytutu Studiów Strategicznych profesorowi Władysławowi Bartoszewskiemu została wręczona statuetka za całokształt dokonań w życiu publicznym. W uroczystości wzięli udział: Bogdan Klich, poseł do Parlamentu Europejskiego, Prezes ISS, prof. dr hab. Ryszard Borowiecki, Rektor Akademii Ekonomicznej, prof. dr hab. Maria Szewczyk, prorektor UJ ds. dydaktyki.

Nagroda Fundacji Instytutu Studiów Strategicznych „Semper in altum” jest przyznawana co roku, przez Zarząd ISS, w uznaniu szczególnych dokonań i postawy w polityce, gospodarce, kulturze lub stosunkach międzynarodowych. W 2006 roku laureatem nagrody został prof. dr hab. Leszek Balcerowicz.

„Granice Europy. Czy kolejne rozszerzenie UE jest możliwe?”

konferencja międzynarodowa

Termin: 16 listopada 2007

Partnerzy: EPP - ED

Koordynator: Paulina Gas

Opis:

W styczniu 2007 członkami Unii Europejskiej zostały: Bułgaria i Rumunia. Negocjacje prowadzone są nadal z kolejnymi kandydatami m.in. z Chorwacją, Turcją, Serbią, Czarnogórą. Głównym problemem, dyskutowanym podczas konferencji, będzie przyszłość Unii Europejskiej oraz kształt instytucji unijnych. Kolejne poszerzenie UE o nowych członków wydaje się niemożliwe, przede wszystkim ze względu na narastający paraliż instytucji Unii oraz problemy w podejmowaniu wspólnych decyzji. Od kilku lat eksperci dyskutują o konieczności reform i zmian.

Przyjęcie kolejnych dwóch członków zmusza nas do refleksji nad przyszłością UE, możliwością poszerzenia jej o kolejnych członków oraz wydolnością instytucjonalną. Czy przyjęcie Bułgarii i Rumunii to kres Unii? Konferencja była swoistym podsumowaniem cyklu debat otwartych,

dotyczących problemów i przyszłości UE, prowadzonych w Instytucie przez ostatnie dwa lata. Niewielu z nas potrafi wyobrazić sobie, jak świat, Polska i Unia wyglądać będą za kilka lat. To pytanie zadano podczas konferencji, dotyczącej przyszłości Unii Europejskiej. Na konferencji tej, za pośrednictwem mediów, plakatów i rozsyłanych zaproszeń zgromadziliśmy społeczność Krakowa i Małopolski, zainteresowaną tematyką przyszłości Unii Europejskiej, czyli: uczniów szkół średnich, studentów, dziennikarzy, samorządowców, przedstawicieli świata nauki, kultury, duchownych i organizacji pozarządowych.

Nowy kształt bezpieczeństwa euroatlantyckiego

Czy Polska potrzebuje tarczy?

konferencja międzynarodowa

Termin: 29 czerwca 2007

Miejsce: Kraków, Pałac Pugetów, ul. Starowiślna 13

Partnerzy: Ambasada Stanów Zjednoczonych w Polsce
„Rzeczpospolita”
„Tygodnik Powszechny”

Koordinator: Tomasz Ożóg

Opis

Minister Witold Waszczykowski, który jest głównym polskim negocjatorem w rozmowach o lokalizacji systemu obrony antyrakietowej w naszym kraju, powiedział, iż baza zostałaby oddana stronie amerykańskiej w użytkowanie, a teren pozostałby własnością Polski. Umowę będzie można wypowiedzieć z co najmniej rocznym wyprzedzeniem. Polacy będą w tej bazie obecni, powstanie tam nasz punkt kontaktowy - trwają negocjacje nad zwiększeniem jego planowanej liczebności. Będziemy posiadali dostęp do informacji, uzyskiwanych za pośrednictwem amerykańskich radarów w Czechach. Nasi specjaliści będą mieli własny terminal, z możliwością korzystania z takich danych. Poznają więc np. trajektorie rakiet. Pytany o zastrzeżenia Kremla minister Waszczykowski stwierdził, iż to w dużej mierze problem psychologiczny strony rosyjskiej. - Nie możemy ciągle żyć, akceptując filozofię: "a co na to powie strona rosyjska?" - stwierdził. Ponadto być może zostanie powołane stałe "dwustronne ciało do konsultacji polsko-amerykańskich". Monitorowałoby ono sytuację w całym naszym regionie, reagowało na zagrożenia, być może wypracowywało rekomendacje polityczne i wojskowe, by przedkładać je na forum NATO.

Guy Roberts, zastępca sekretarza generalnego NATO ds. broni masowego rażenia, przyznał, iż współdecydowanie przez stronę polską o zestrzeleniu wrogiej rakiety w momencie realnego zagrożenia jest niemożliwe z racji małej ilości czasu na podjęcie decyzji. Powiedział jednak, że system jej podejmowania będzie uzgodniony w ramach NATO, bo to "wymaga politycznej zgody" sojuszników. Zresztą planowany także przez sojusz system obrony antyrakietowej (chodzi o pociski średniego i bliskiego zasięgu) ma być kompatybilny z amerykańskim. - Dzięki temu ostatniemu koszty systemu NATO będą niższe - twierdzi Roberts.

Ambasador USA w Polsce, Victor Ashe, mówił o zagrożeniu, także dla Polski, ze strony takich państw jak Korea Północna czy Iran. Najwięcej szczegółów planowanego systemu tarczy podała Patricia Sanders, dyrektor amerykańskiej Agencji Obrony Rakietowej. W Polsce ma się znaleźć maksimum 10 antyrakiet (pocisków przechwytyjących), umieszczonych w silosach.

Sanders chwaliła też skuteczność systemu - z 19 ostatnich testów udało się 18, a spośród 36 prób pocisków typu "uderz, by zniszczyć" (*hit to kill*) powiodło się 28.

Zarówno polscy, jak i amerykańscy uczestnicy debaty podkreślali, iż system tarczy jest defensywny i nawet z racji parametrów technicznych - nie dotyczy terytorium Rosji. - Ten kraj ma zresztą własny system obrony przeciwrakietowej - podkreślił Guy Roberts. A mówiąc o kosztach instalacji, przytoczył inną liczbę - w USA podsumowano koszty ataku terrorystycznego na Nowy Jork 11 września 2001 r. - To 84 mld dolarów - stwierdził.

Budowa tarczy nie oznacza odrzucania środków dyplomatycznych w rozwiązywaniu konfliktów, jest jedynie ich uzupełnieniem. - Skuteczny system obrony antyrakietowej może nawet skłonić państwa, które grożą innym pociskami raketowymi, do zaprzestania ich budowy - twierdzi Patricia Sanders. USA oceniają, że przed 2015 r. Iran będzie dysponował technologią, która umożliwi mu wystrzelenie z własnego terytorium rakiet, dosięgających USA.

Ambasador Republiki Czeskiej w Polsce, Bedrich Kopecky mówił, w jaki sposób władze przekonują do tarczy opinię publiczną. Uruchomiono np. stronę internetową z informacjami dotyczącymi radaru, jaki ma być zlokalizowany w Czechach, a grupa parlamentarzystów tego kraju odwiedziła amerykańską bazę na Hawajach, by przyjrzeć się podobnemu systemowi. - Nawet przeciwny tarczy socjaldemokrata zmienił po tej wizycie zdanie - powiedział dyplomata.

Uczestnicy:

Victor Ashe , Ambasador Stanów Zjednoczonych w Polsce, Guy Roberts, NATO's Deputy Assistant Secretary General for WMD Policy, Dr. Patricia Sanders, Executive Director of the U.S. Missile Defense Agency, Bedrich Kopecky, Ambasador Republiki Czeskiej w Polsce, Andrzej Jonas, Redaktor naczelny „The Warsaw Voice”, dr Witold Waszczykowski, Wiceminister Spraw Zagranicznych RP, główny negocjator, Wojciech Łuczak, Redaktor naczelny miesięcznika “Raport”, gen. Czesław Piątas, były szef sztabu Wojska Polskiego, Bartosz Węglarczyk, dziennikarz, “Gazeta Wyborcza”, Olaf Osica, Centrum Europejskie Natolin, Marek Magierowski, Z-ca Redaktora Naczelnego Rzeczpospolitej, Gabriel Bartas, Ambasador Rumunii w Polsce.

(Nie)bezpieczeństwo energetyczne Polski - stan obecny i wnioski na przyszłość

konferencja przeglądowa

Termin: 26 listopada 2007 r.

Miejsce: Kraków, Pałac Pugetów, ul. Starowiślna

Partnerzy: Ministerstwo Gospodarki
Katowicki Holding Węglowy
Jastrzębska Spółka Węglowa
Philip Morris

Koordynator: Tomasz Ożóg

Uczestnicy:

Eugeniusz Postolski, wiceminister gospodarki, Bogdan Klich, Minister Obrony Narodowej RP, Stanisław Gajos, Prezes Zarządu Katowickiego Holdingu Węglowego, Jarosław Zagórowski, Prezes Zarządu Jastrzębskiej Spółki Węglowej, Michał Mierzejewski, Dyrektor Philip Morris Polska, Jana Hybaskova, poseł do Parlamentu Europejskiego, Tomasz During, Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej, prof. dr hab. Stefan Chwaszczewski, Instytut Energii Atomowej, Ryszard Gajewski, Polska Izba Biomasy, dr Andrzej Strupczewski, Instytut Energii Atomowej, Prof. dr hab. inż. Zdzisław Szalbierz, Politechnika Wrocławska, dr hab. Grzegorz Wrochna, Instytut Problemów Jądrowych, Andrzej Olechowski, Polska Organizacja Gazu Płynnego, Declan Ganley, The Libertas Institute, Zbigniew Chlebowski, poseł na Sejm RP, prof. dr hab. inż. Jerzy Wiktor Niewodniczański, Państwowa Agencja Atomistyki, prof. Ryszard Ciach, Fundacja Rozwoju Nauk Materiałowych, Wojciech Wróblewski, PKN Orlen, Piotr Dobrowolski, Siemens Sp. z o.o.

Konferencja Europa – NATO – Ameryka. Nowe Partnerstwo

konferencja międzynarodowa

Termin: 27 października 2007 r.

Miejsce: Kraków, Pałac Pugetów, ul. Starowiślna 13

Partnerzy: Ministerstwo Obrony Narodowej RP

Kwatera Główna NATO

Ambasada USA w Polsce

Lockheed Martin

Finmeccanica

Thales Group

Koordynator: Tomasz Ożóg

W zorganizowanej przez Instytut Studiów Strategicznych konferencji wzięło udział ok. 120 osób, naukowców, polityków, ekspertów, przedstawicieli mediów z polski i zagranicy. W konferencji uczestniczyli reprezentanci m.in. Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, Ministerstwa Obrony Narodowej RP, Sztabu Generalnego WP, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Kwatery Głównej NATO, korpusu dyplomatycznego państw członkowskich NATO i UE. Przedstawiciele środowiska akademickiego: Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu

Warszawskiego, Krakowskiej Szkoły Wyższej, Akademii Ekonomicznej, Akademii Obrony Narodowej, Warszawskiej Akademii Technicznej, Szwedzkiej Akademii Obrony, Centrum Stosunków Międzynarodowych, Fundacji S. Batorego oraz innych ośrodków analityczno – badawczych, zarówno polskich jak i zagranicznych. A także niezależni eksperci oraz przedstawiciele firm zbrojeniowych.

Celem naszego projektu była analiza stanu faktycznego stosunków transatlantyckich, zdefiniowanie spornych kwestii oraz nakreślenie perspektyw współpracy w przyszłości.

Podczas konferencji, podzielonej na trzy sesje, przedyskutowano następujące tematy:

Sesja I

Stany Zjednoczone i Europa – jaki kształt współpracy ?

Sesja była próbą odpowiedzi na pytanie, w jakim kierunku powinien podążać dalszy politycznie – wojskowy rozwój Unii Europejskiej i NATO, jakie powinny być mechanizmy trwałego partnerstwa z USA w dziedzinie bezpieczeństwa.

Sesja II Polityka wobec państw Europy Wschodniej

Podczas panelu przeanalizowano dotychczasową politykę Stanów Zjednoczonych, państw NATO i UE wobec Białorusi, Ukrainy i Rosji oraz możliwość wpływu na procesy demokratyczne w tych krajach. Eksperci rozważali także konsekwencje aktywnego zaangażowania USA, NATO i UE w tej części kontynentu.

Sesja III Zaangażowanie partnerów transatlantyckich w misje stabilizacyjne i pokojowe

Wojna w Afganistanie i Iraku pokazała, że dużo trudniej jest wprowadzać pokój niż prowadzić wojnę. W dziedzinie działań pokojowych Stany Zjednoczone są uzależnione od Unii Europejskiej i NATO oraz mechanizmów cywilnych i instrumentów wojskowych o niskiej intensywności. UE i NATO w większym stopniu zapewniają możliwość handlu, monitorowania, pomoc zagraniczną, wielostronną legitymizację zdolności do prowadzenia działań pokojowych, zarówno w fazie zapobiegania wojny, jak i powojennej odbudowy. Zwycięstwo w Iraku, czy Afganistanie w znacznym stopniu zależy od działań służących trwałej odbudowie, rekonstrukcji i poprawie warunków materialno - bytowych ludności cywilnej (*softpower*) niż od realnej siły militarnej (*hardpower*). To najważniejsze wnioski, płynące z III sesji konferencji.

Uczestnicy: ok. 120 osób, m.in.:

Kenneth MacLean Hillas, Zastępca Szefa Misji, Ambasada Stanów Zjednoczonych Ameryki w Polsce, Jean – François Bureau, Zastępca Sekretarza Generalnego NATO, Bogusław Winid, Ambasador, Stały Przedstawiciel RP przy NATO, Edgar Buckley, były Zastępca Sekretarza Generalnego NATO, Radosław Sikorski, były Minister Obrony Narodowej RP, Jean – Yves Haine, Sztokholmski Międzynarodowy Instytut Badań nad Pokojem, Witold Waszczykowski, Podsekretarz Stanu, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Thomas Bauer, Center for Applied Policy Research, Borys Tarasyuk, były Minister Spraw Zagranicznych Ukrainy, Vladimir Socor, Fundacja Jamestown, Alexander Goncharenko, Ośrodek Międzynarodowych Studiów Strategicznych i Bezpieczeństwa, Ukraina, Grzegorz Gromadzki, Fundacja im. Stefana Batorego, Artur Gruszcak, Instytut Studiów Politycznych i Stosunków Międzynarodowych, Peter Brookes, Dyrektor Ośrodka Studiów Azjatyckich, Fundacja Heritage, Czesław Piątas, były Szef Sztabu Wojska Polskiego, Prof. Patrick Vaughan, Instytut Studiów Amerykańskich, Uniwersytet Jagielloński, Ulderigo Rossi, Zastępca Prezesa ds. Stosunków Zewnętrznych, Finmeccanica, Adam Kobieracki, były Zastępca Sekretarza Generalnego NATO ds. Operacji.

Spotkanie z prof. Robertem Lieberem

Data: 1 czerwca 2007

Miejsce: Sala seminaryjna ISS

Partner: **Konsulat Stanów Zjednoczonych Ameryki w Krakowie**

Uczestnicy: ok. 25 osób

studenci i wykładowcy krakowskich uczelni, przedstawiciele prasy, wojskowi.

Dnia 1 czerwca 2007 na zaproszenie Konsulatu Stanów Zjednoczonych oraz Instytut Studiów Strategicznych (ISS) gościł z wizytą w Krakowie Profesor Robert J. Lieber, znany i ceniony ekspert w dziedzinie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Georgetown.

W ramach swojej wizyty profesor Lieber zaprezentował wykład pt. *Energy policy as a part US Foreign Policy in the 21st c.*, dotyczący bieżącej polityki energetycznej Stanów Zjednoczonych.

W prawie godzinnym wystąpieniu, profesor Lieber przedstawił priorytety i główne założenia polityki energetycznej swojego kraju. Zaprezentował także bardzo interesującą syntezę, na temat amerykańskiej polityki w tej dziedzinie, od czasu kryzysu energetycznego z lat 70-tych XX wieku do chwili obecnej.

Wśród zagadnień poruszonych w czasie wykładu znalazły się również takie kwestie, jak polityka energetyczna Rosji oraz problem demokracji w tym kraju, proliferacja broni masowego rażenia, kryzys wokół irańskiego programu atomowego.

Profesor Lieber szczególnie dużo miejsca poświęcił problematyce rosyjskiej. Obok omówienia kwestii bezpośrednio związanych z polityką energetyczną odniósł się także do takich zagadnień jak m.in. ograniczanie swobód obywatelskich i wzrost tendencji antydemokratycznych w Rosji.

Po zaprezentowaniu swojego przemówienia profesor Lieber odpowiadał na pytania zgromadzonych na sali słuchaczy. Dotyczyły one m.in. relacji energetycznych między Stanami Zjednoczonymi a Wenezuelą, wojny w Iraku oraz współpracy energetycznej pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Unią Europejską.

Spotkanie z Josephem Doulem

Data: 22 września 2007

Miejsce: Sala seminaryjna ISS

Partner: EPP - ED

Uczestnicy: ok. 20 osób

studenci i wykładowcy krakowskich uczelni, przedstawiciele prasy, wojskowi.

Joseph Daul, Przewodniczący frakcji Europejskiej Partii Ludowej-Europejskich Demokratów spotkał się z pracownikami oraz gośćmi Instytutu Studiów Strategicznych. Podczas spotkania omawiana była sytuacja polityczna w Polsce oraz kształt polskiej polityki zagranicznej. Joseph Daul przedstawił, jak obecnie postrzegany jest nasz kraj przez państwa członkowskie UE. Dyskusja w szczególności skoncentrowała się na problemie europejskiej polityki wschodniej oraz kwestii akcesji Ukrainy i Turcji do Unii Europejskiej.

Spotkanie z Kennethem Katzmanem

Data: 19 października 2007

Miejsce: Sala seminaryjna ISS

Partner: **Konsulat Stanów Zjednoczonych Ameryki w Krakowie**

Uczestnicy: ok. 25 osób

studenci i wykładowcy krakowskich uczelni, przedstawiciele prasy, wojskowi.

Kenneth Katzman, specjalista ds. Bliskiego Wschodu z Congressional Research Service, spotkał

się z naukowcami i studentami w krakowskim Instytucie Studiów Strategicznych. K. Katzman wygłosił wykład pt. „Iraq and its Future in the Region”. Obecność polskich sił w Iraku ma z punktu widzenia Waszyngtonu tylko znaczenie polityczne - stwierdził ekspert amerykańskiego Kongresu.

Z militarnego punktu widzenia obecność polskich wojsk w Iraku nie jest dla USA konieczna, ma jednak pokazać amerykańskiej opinii publicznej, że w Iraku wciąż mamy do czynienia z międzynarodową koalicją. Ekspert odniósł się także do kwestii Iranu. Jego zdaniem, jeśli do lata 2008 zabiegi dyplomatyczne, których celem jest skłonienie Iranu do rezygnacji z programu budowy własnej broni atomowej, spełzną na niczym, nie można wykluczyć akcji militarnej obecnej administracji Stanów Zjednoczonych wobec tego kraju.

Spotkanie z Lawrence R. Chalmer

Data: 6 grudnia 2007

Miejsce: Sala seminaryjna ISS

Partner: **Konsulat Stanów Zjednoczonych Ameryki w Krakowie**

Uczestnicy: ok. 25 osób

studenci i wykładowcy krakowskich uczelni, przedstawiciele prasy, wojskowi.

Lawrence R. Chalmer, dyrektor kursu informacyjnego dla kadry NATO w waszyngtońskiej Akademii Obrony Narodowej, wystąpił w Instytucie Studiów Strategicznych z prelekcją nt. „NATO i polityki bezpieczeństwa”. W czasie swojego wystąpienia poruszył kwestię utrzymywania tożsamości narodowej w powiększającym się NATO oraz mówił o zagrożeniach dla globalnego bezpieczeństwa, anatomii i fizjologii NATO: NATO w roku 2008, oraz oczekiwań i wyzwań stojących wobec NATO w XXI wieku.

Lawrence R. Chalmer jest dyrektorem kursu informacyjnego dla kadry NATO oraz profesorem stosunków międzynarodowych w waszyngtońskiej Akademii Obrony Narodowej. Ukończył „Seminarium XXI” na Massachusetts Institute of Technology w zakresie polityki zagranicznej i stosunków międzynarodowych, oraz program dla rządowej kadry kierowniczej w Kennedy School of Government przy Harvard University. Poza pracą naukową zajmuje się również organizacją podróży studyjnych NATO do Bułgarii, Czech, Węgier, Polski, Rumunii i Ukrainy. W ramach pracy w zespole NATO opracował internetowy kurs, wprowadzający do wiedzy o NATO. Ostatnio odwiedził Austrię, prezentując w Wiedniu i Grazu wykłady nt. NATO oraz uczestnicząc w dyskusjach tematycznych. (Biografia)

Polska Polityka Wschodnia

Razem w Europie

program stażowy dla młodych białoruskich demokratów

Termin: marzec – kwiecień 2007

Partnerzy: Fundacja Konrada Adenauera

Koordinator: Monika Zamarlik

Opis:

Instytut Studiów Strategicznych od początku swojej działalności kładzie duży nacisk na współpracę ze wschodnimi sąsiadami naszego kraju. Każdego roku w naszym planie pracy znajdują się przedsięwzięcia, wspierające budowę społeczeństwa obywatelskiego w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Organizacje pozarządowe są bardzo istotnym elementem każdego nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego. Bez ich aktywności i zaangażowania nie sposób wyobrazić sobie funkcjonowania demokratycznego społeczeństwa. NGO działając na wielu różnych polach umożliwiają włączenie się społeczeństwa w procesy zachodzące w kraju. Są nośnikami wielu cennych wartości takich jak m.in. prawa człowieka i demokracja.

Celem projektu było w wsparcie budowy społeczeństwa obywatelskiego na Białorusi, poprzez przekazanie informacji na temat działalności organizacji pozarządowych w Unii Europejskiej (ze szczególnym uwzględnieniem polskich doświadczeń), nawiązanie kontaktów pomiędzy organizacjami oraz przeszkolenie uczestników projektu, z wiedzy na temat Wspólnoty Europejskiej.

14 przedstawicieli białoruskich organizacji pozarządowych odbyło 7 - dniowe staże w Instytucie Studiów Strategicznych w Krakowie. Naszym głównym celem było przekazanie uczestnikom projektu wiedzy na temat funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce oraz informacji, dotyczących Unii Europejskiej, a także wypracowanie wspólnych projektów.

W ramach bloku zajęć poświęconych organizacjom pozarządowym nasi stażyści zapoznali się z takimi zagadnieniami jak:

- polskie doświadczenia w kwestii budowy społeczeństwa obywatelskiego: historia i teraźniejszość,
- funkcjonowanie sektora organizacji pozarządowych w Polsce - aspekty prawne, finansowanie (*fundraising*), zarządzanie, wolontariat,
- rola lidera w organizacji pozarządowej,
- organizacja debat, konferencji, kampanie społeczne,
- współpraca pomiędzy trzecim sektorem a administracją publiczną,

- współpraca pomiędzy europejskimi organizacjami samorządowymi (tworzenie sieci i porozumień, zrzeszających organizacje trzeciego sektora).

Wśród wykładowców znaleźli się min. eksperci z Urzędu Wojewódzkiego, przedstawiciele organizacji pozarządowych (fundacji oraz stowarzyszeń) a także członkowie samorządów studenckich.

W części poświęconej Unii Europejskiej nasi goście uzyskali wiedzę na temat zagadnień, takich jak:

- krótka historia Unii Europejskiej (historyczny zarys procesów integracyjnych na kontynencie europejskim),
- polska droga do Wspólnoty (polskie doświadczenia związane z procesem akcesyjnym),
- instytucje i struktura Unii Europejskiej (zasady funkcjonowania Unii Europejskiej),
- fundusze europejskie (sposoby pozyskiwania środków strukturalnych i państwowych, pisanie wniosków).

Zajęcia dotyczące procesów integracyjnych w Europie były prowadzone m.in. przez pracowników naukowych Instytutu Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Warsztaty poświęcone sposobom pozyskiwania funduszy europejskich prowadzili natomiast doświadczeni wykładowcy i trenerzy. Dzięki tym warsztatom uczestnicy programu uzyskali poza wiedzą teoretyczną również praktyczne umiejętności przygotowywania wniosków i projektów.

Rezultaty projektu:

POŚREDNIE:

- umocnienie III sektora na Białorusi,
- zapobieżenie poczuciu wyobcowania i opuszczenia społeczeństwa białoruskiego przez Polaków,
- nawiązani współpracy Polaków i Białorusinów, tworzenie wspólnych projektów,
- multiplikacja projektu.

BEZPOŚREDNIE:

- zapoznanie 14 przedstawicieli III sektora na Białorusi z doświadczeniami NGO w Polsce,
- zapoznanie 14 młodych Białorusinów z problematyką Unii Europejskiej,
- przekazanie uczestnikom projektu praktycznych (użytecznych w codziennym funkcjonowaniu ich organizacji) informacji, na temat funkcjonowania organizacji pozarządowych (prawnych aspektów, zarządzania, możliwości finansowania - w szczególności z programów europejskich, organizacji pracy, wolontariatu).

„Fostering the third sector in Belarus”

program stażowy

Termin: 1 kwietnia 2007 – 31 stycznia 2008

Partnerzy: National Endowment for Democracy

Koordinator: Paulina Gas

Opis:

Wsparcie dla białoruskich organizacji pozarządowych przez polskie instytucje jest niezbędne. Dlatego został przygotowany program stażowy dla młodych działaczy sektora pozarządowego z Białorusi, trwający dziesięć miesięcy. W trakcie jego trwania każdy z 27 przedstawicieli organizacji pozarządowych, działających w dużych aglomeracjach, ale także i niewielkich miejscowościach na terenie Białorusi spędził miesiąc na stażu przygotowanym oraz zorganizowanym przez ISS, a finansowanym w całości przez National Endowment for Democracy. W program zostali włączeni pracownicy ISS, eksperci oraz trenerzy.

W trakcie trwania programu stypendyści białoruscy uzyskali informacje na temat działalności trzeciego sektora w Polsce, funkcjonowania organizacji pozarządowych, na podstawie szeregu wizyt studyjnych działających na terenie Krakowa oraz Warszawy, a także wiedzę dotyczącą polskich doświadczeń w tej sferze. Podczas realizacji projektu były także brane pod uwagę prawne, finansowe oraz logistyczne możliwości funkcjonowania trzeciego sektora. W trakcie pierwszego tygodnia uczestnicy poznali podstawy działalności NGO w Polsce oraz doświadczenia i dorobek Instytutu Studiów Strategicznych w tej dziedzinie. Wzięli również udział w specjalistycznym szkoleniu, prowadzonym przez Centrum Funduszy Europejskich ISS, na temat pozyskiwania funduszy europejskich oraz pisania wniosków grantowych. Drugi i trzeci tydzień poświęcony był na zapoznanie się z działalnością polskich organizacji pozarządowych, w zakresie budowy społeczeństwa obywatelskiego, z uwzględnieniem tych informacji, które mogłyby zostać wykorzystane przez organizacje białoruskie. W czasie trzeciego tygodnia stażyści zapoznali się z charakterem i możliwościami współpracy między organizacjami pozarządowymi a lokalną administracją państwową.

Ostatnie dni stażu poświęcone zostały na ewaluację oraz podsumowanie projektu.

Każdy tydzień programu składał się zarówno z prezentacji i wizyt studyjnych jak i szeregu szkoleń. Różnorodność form oraz dobór tematyki pozwoliły stypendystom zdobyć gruntowną wiedzę, nawiązać kontakty, które w przyszłości będą mogły być wykorzystane do realizacji wspólnych projektów. W trakcie stażu uczestnicy odwiedzili m.in.: Polską Akcję Humanitarną, Willę Decjusza, Samorząd Studencki, Fundację Batorego, Portal Ngo.pl, organizacje zajmujące się pomocą społeczną czy też organizacje ekologiczne.

Uczestnicy: 21 przedstawicieli organizacji pozarządowych z Białorusi

Rezultat: Całościowe przeszkolenie 27 osób oraz nawiązanie współpracy z nowymi organizacjami białoruskimi.

Blżej Polski, bliżej Europy

program szkoleniowy

Termin 1 sierpnia – 31 grudnia 2006

Partnerzy: Kancelaria Senatu RP – Biuro Polonijne

Koordinator: Michał Burek

Opis:

Instytut Studiów Strategicznych od początku swojej działalności kładzie duży nacisk na współpracę ze wschodnimi sąsiadami naszego kraju. Każdego roku w naszym planie pracy znajdują się przedsięwzięcia wspierające budowę społeczeństwa obywatelskiego w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Organizacje pozarządowe są istotnym elementem każdego nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego. Bez ich aktywności i zaangażowania nie sposób wyobrazić sobie funkcjonowania demokratycznego społeczeństwa. NGO działając na wielu różnych polach umożliwiają włączenie się społeczeństwa w procesy zachodzące w kraju. Są nośnikami wielu cennych wartości, takich jak m.in. prawa człowieka i demokracja.

Pomni doświadczeń, związanych z tworzeniem i rozwijaniem tzw. trzeciego sektora w naszym kraju, chcemy dzielić się posiadaną wiedzą z innymi. Stąd też idea wspierania przez Instytut Studiów Strategicznych (ISS) różnego rodzaju działań, mających na celu rozwój społeczeństw obywatelskich, w takich krajach jak m.in. Białoruś, Ukraina oraz Mołdowa. Wokół Instytutu udało nam się zgromadzić najlepszych specjalistów w tej tematyce, zarówno polskich jak i zagranicznych, którzy regularnie biorą udział w naszych aktywnych projektach.

Projekt był adresowany do młodych działaczy, liderów społecznych wywodzących się ze środowiska Polaków mieszkających na Białorusi i miał im przybliżyć zagadnienia, związane z funkcjonowaniem organizacji pozarządowych oraz szeroko rozumianą integracją europejską. Projekt dał możliwość przekazania rzetelnej i obiektywnej wiedzy, przez co - zdaniem Instytutu - wzmocni proces pobudzania społeczeństwa tego kraju do aktywnych działań pro-demokratycznych. Społeczno - polityczna sytuacja Białorusi nie sprzyja funkcjonowaniu III sektora. Ponadto, w wyjątkowo trudnej sytuacji znajdują się tam nasi Rodacy. Represjonowani, szykanowani nie mogą prowadzić niezależnej działalności.

W ramach projektu „Blżej Polski, bliżej Europy” 90 młodych przedstawicieli Polonii Białoruskiej

odbyło staże w Instytucie Studiów Strategicznych w Krakowie. Począwszy od października 2007 gościliśmy u siebie kolejne grupy stażystów. Naszym głównym celem było przekazanie uczestnikom projektu wiedzy na temat funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce oraz informacji dotyczących Unii Europejskiej.

Zgodnie z założeniami projektu, uczestnicy stażu brali udział w warsztatach i szkoleniach (prowadzonych przez trenerów - specjalistów), spotkaniach (m.in. z przedstawicielami władz samorządowych oraz członkami społeczności akademickiej), a także w wizytach studyjnych. w organizacjach pozarządowych.

„Ukraina i Białoruś 2007”
konferencja międzynarodowa

Termin: 5 października 2007

Partnerzy: Fundacja im. Friedricha Naumanna – Fundacja na Rzecz Wolności

Koordinator: Michał Burek

Opis:

Konferencja „Ukraina i Białoruś 2007” odbyła się piątego października 2007 w Sali im. Michała Bobrzyńskiego w Collegium Maius przy ul. Jagiellońskiej 15 w Krakowie. Celem konferencji była debata na temat politycznej przyszłości Ukrainy i Białorusi oraz odpowiedź na pytanie, w jaki sposób Polska i Unia Europejska mogą pomóc tym krajom w budowie wolnego i demokratycznego ustroju politycznego.

Referat otwierający wygłosił Paweł Kowal, Sekretarz Stanu w MSZ, który stwierdził że w ostatnim roku, podczas prezydencji niemieckiej, Unia Europejska przedefiniowała swój stosunek do Wschodu i powróciła do realizmu w stosunkach z Rosją. Minister Kowal jednocześnie zaznaczył, że drzwi do Europy muszą być otwarte dla Ukrainy, ponieważ w przeciwnym razie nie będzie możliwości rozwoju we współczesnej Europie. Zaznaczył również, że duże zaangażowanie Litwy, Polski, Niemiec i Stanów Zjednoczonych powoduje, że rozwiązania sytuacji na Białorusi stają się bliższe niż wcześniej można było się spodziewać, równocześnie zwracając uwagę, że autorytarne reżimy nigdy nie trwają tak długo, jak się spodziewamy i nigdy nie są tak trwałe, jakbyśmy je widzieli z zewnątrz.

Konferencja została podzielona na dwie części. W pierwszym panelu, poświęconym problemom Białorusi, wzięli udział: Karen B. Stewart, Ambasador USA na Białorusi; Stanisław Szuszkiewicz, były Przewodniczący Białoruskiej Rady Najwyższej; Viktor Karneyenka, bliski współpracownik Aleksandra Milinkiewicza – jednego z liderów Białoruskiej opozycji; dr Przemysław Żurawski vel Grajewski z Uniwersytetu Łódzkiego. Karen B. Stewart, opisując twardą

politykę USA wobec reżimu Łukaszenki, powiedziała, że Stany Zjednoczone za cel postawiły sobie uwolnienie wszystkich więźniów politycznych jako warunek konieczny, aby oficjalne stosunki amerykańsko - białoruskie uległy poprawie. Doktor Żurawski vel Grajewski stwierdził, że najważniejszym czynnikiem, decydującym o przyszłości Białorusi, jest postawa samych Białorusinów i zakres ich patriotyzmu. Stanisław Szuszkiewicz zakończył pierwszy panel gorącym apelem o realną, nie tylko moralną, pomoc dla społeczeństwa białoruskiego, dając za przykład sposób, w jaki Zachód pomagał Polsce w latach 80-tych XX wieku.

W drugim panelu, dotyczącym problemów współczesnej Ukrainy, wzięło udział czterech uczestników: Hilde Hardeman, Kierownik Działu ds. Ukrainy, Mołdowy i Białorusi, DG ds. Stosunków Zewnętrznych Komisji Europejskiej; Ołeksandr Potiekhin, Dyrektor Centrum Pokoju, Konwersji i Polityki Zagranicznej Ukrainy; Manfred Wichmann, Dyrektor Biura Subregionalnego na Europę Środkowo-Wschodnią, Fundacji im. Friedricha Naumanna – Fundacja na Rzecz Wolności. O ile opinie na temat Białorusi były bardziej niepewne i wstrzemięźliwe, to w przypadku Ukrainy wszyscy uczestnicy panelu byli zgodni co do tego, że Ukraina w ostatnich trzech latach zrobiła wielki postęp na drodze ku pełnej demokracji. Mimo tego ogólnego optymizmu, Manfred Wichmann zaznaczył, że z punktu widzenia demokratyzacji Ukrainy zaufanie, jakim cieszą się oligarchowie, jest problematyczne, zwłaszcza jeżeli to oni, a nie społeczeństwo, mają decydować o najważniejszych sprawach ukraińskich. Hilde Hardemann mówiła o zacieśnieniu wzajemnych stosunków i budowaniu pomostów z pominięciem perspektywy członkostwa, podkreślając, że Ukraina musi się reformować nie dlatego, że Unia tego chce czy wymaga, ale dlatego, że reformy potrzebne są przede wszystkim samym Ukraińcom. Natomiast Ołeksandr Potiekhin jednoznacznie stwierdził, że każdy krok w kierunku ściślejszej współpracy pomiędzy Unią a Ukrainą – na przykład uczestnictwo Ukrainy w kształtowaniu polityki energetycznej Unii Europejskiej – spowoduje opór Moskwy wobec takiej współpracy.

Sily Zbrojne Rzeczpospolitej Polskiej

W ramach realizowanego w 2007 roku programu, Instytut zgromadził licznych ekspertów, zajmujących się problematyką bezpieczeństwa oraz restrukturyzacją sił zbrojnych.

W konferencjach i seminariach uczestniczyli przedstawiciele Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Obrony Narodowej oraz przedstawiciele Sztabu Generalnego i Dowództwa poszczególnych rodzajów Sił Zbrojnych RP. W programie, dla zapewnienia szerokiego ujęcia problematyki, wzięli również udział niezależni eksperci, przedstawiciele firm zbrojeniowych oraz dziennikarze prasy wojskowej.

Opiekunem merytorycznym Programu był Gen. Czesław Piątas – Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego w latach 2000-2006.

Seminaria zoorganizowanie w ramach programu zawierały zarówno wystąpienia panelowe jak i dyskusje w formie „burzy mózgów”. W ramach każdego z nich prezentowane były referaty wprowadzające, prezentujące poglądy ekspertów o odmiennym spojrzeniu na zaproponowane tematy. Po wprowadzeniu następowała otwarta dyskusja, w której pozostali uczestnicy wyrażali własne poglądy, analizy i wnioski lub odnosili się do opinii wyrażonych wcześniej.

W każdym z seminarium wzięło udział ok. 30 – 40 uczestników: przedstawiciele Ministerstwa Obrony Narodowej, Sztabu Generalnego WP, przedstawiciele poszczególnych rodzajów Sił Zbrojnych, Ośrodków Badawczo-Rozwojowych, Biura Bezpieczeństwa Narodowego, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, przedstawiciele firm zbrojeniowych (min. Bumar, IDG), przedstawiciele środowiska akademickiego i szkolnictwa wojskowego. Dodatkowo czynny udział wzięli przedstawiciele prasy i dziennikarze zajmujący się problematyką bezpieczeństwa.

Podczas całego 2007 roku, w czterech seminariach wzięło udział około 140-160 osób.

W trakcie realizacji projektu prowadzona była archiwizacja przebiegu seminariów i zebranych doświadczeń. Materiały zgromadzone podczas seminariów, po opracowaniu pomagały w dalszych pracach koncepcyjnych nad zmianami w Polskich Siłach Zbrojnych.

Struktura Dowodzenia Sił Zbrojnych RP – wyzwania przyszłości, kierunki przemian *seminarium*

Data: 2 marca 2007

Opis:

Podczas seminarium słowo wstępne wygłosili Bogdan Klich - Prezes Instytutu Studiów Strategicznych i Gen. Czesław Piątas - opiekun merytoryczny programu. W seminarium wzięli

udział min.: dowódca 2 Korpusu Zmechanizowanego gen. broni Mieczysława Bieńka, rektor Akademii Obrony Narodowej gen. broni Józef Buczyński, przedstawiciel Biura Bezpieczeństwa Narodowego - płk Janusz Kręcikij, senator Franciszek Adamczyk – Przewodniczący Komisji Obrony Narodowej Senatu RP, Dariusz Górski z Biura Spraw Obronnych w Ministerstwie Edukacji Narodowej, Marek Koter – przedstawiciel Departamentu Badań na Rzecz Bezpieczeństwa i Obronności Państwa w MNiSW, przedstawiciele Sztabu Generalnego WP Śląskiego Okręgu Wojskowego, przedstawiciele prasy wojskowej z: „Gazety Internetowej Wojsk Lądowych”, miesięcznika „Komandos”, miesięcznika „Nowa Technika Wojskowa”, tygodnika „Polska Zbrojna”, miesięcznika „Raport WTO” oraz wiele innych osób, zainteresowanych przyszłością polskich sił zbrojnych i bezpieczeństwem kraju.

Tematem przewodnim seminarium było omówienie zmian w strukturze najwyższych organów dowodzenia, spowodowanych nowymi uwarunkowaniami użycia sił zbrojnych oraz zmianami w środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego, a przede wszystkim użyciem na szerszą skalę wojska w misjach stabilizacyjnych i humanitarnych.

W trakcie seminarium zostały zaprezentowane trzy referaty, przedstawiające zmiany w strukturze dowodzenia na szczeblu strategicznym, zmiany w strukturach dowodzenia w rodzajach sił zbrojnych oraz kierunki zmian kadrowych i plany profesjonalizacji sił zbrojnych.

W trakcie seminarium ppłk Dariusz Kuleta przedstawił kwestie dowodzenia na szczeblu strategicznym. Omówił kierunki zmian struktur dowodzenia, poczynając Ministerstwa Obrony Narodowej, Urzędu Ministra ON, po Sztab Generalny oraz przybliżył zebrany nowe elementy tego systemu: Dowództwo Sił Specjalnych, Inspektorat Wsparcia i Dowództwo Operacyjne.

Kierunki zmian i horyzonty dojścia do zakładanych rezultatów w poszczególnych rodzajach sił zbrojnych przedstawił ppłk Grzegorz Wójcik. Podczas wystąpienia zaprezentował zasadnicze wyposażenie oraz organizację Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych, Marynarki i pozostałych komponentów Sił Zbrojnych. Ppłk Wójcik podkreślił, iż zobowiązania międzynarodowe stawiają przed Siłami Zbrojnymi RP nowe zadania, które będą skutkowały koniecznością realizacji programów modernizacyjnych - (min. program śmigłowcowy, samolot wielozadaniowy, broń pancerna). Kolejną kwestią było dostosowanie sił zbrojnych do wymagań współczesnego pola walki, a zwłaszcza działań w zintegrowanym systemie sieciosentrycznym.

Ostatni z referentów, gen. Waldemar Czarnecki, zaprezentował założenia nowej koncepcji kadrowo – mobilizacyjnej, która wynika z planów profesjonalizacji sił zbrojnych RP. Przedstawiono przyczyny zmian systemu kadrowo - mobilizacyjnego, nowe, planowane formy służby wojskowej (służba kontraktowa), plany zawieszenia w czasie pokoju zasadniczej służby wojskowej oraz założenia powołania Narodowych Sił Rezerwy.

Plan:

Zmiany w strukturze dowodzenia na szczeblu strategicznym – zmiany w kompetencjach, nowo powstałe komórki, miejsce Dowództwa Sił Specjalnych i Dowództwa Wsparcia -

ppłk Dariusz Kuleta, Oficer Zarządu Organizacji i Uzupelnień (P-1) SG WP.

Zmiany w strukturach dowodzenia w rodzajach sił zbrojnych – kierunki zmian, sposoby i horyzonty dojścia do zakładanych rezultatów -

ppłk Grzegorz Wójcik, Oficer Zarządu Organizacji i Uzupelnień (P-1) SG WP.

Profesjonalizacja sił zbrojnych RP -

gen. Waldemar Czarnecki, Zespół d/s profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP.

Zabezpieczenie logistyczne Sił Zbrojnych RP

seminarium

Data: 27 kwietnia 2007

Wymagania współczesnego pola walki powodują, że na jednego walczącego potrzeba 10-12 żołnierzy, odpowiadających za wyposażenie, zaopatrzenie i pomoc w odtworzeniu zdolności bojowych, zużywającego się w trudnych warunkach sprzętu. Obecnie, 60% zadań logistycznych na rzecz polskiego kontyngentu jest zabezpieczanych przez siły amerykańskie, szczególnie w zakresie tworzenia warunków do budowy, funkcjonowania, zabezpieczenia baz, dostarczenia określonych środków materiałowych, kończąc na takich zadaniach jak ekologia w regionie funkcjonowania.

Do roku 2007 dostawy odbywały się w oparciu o oddolny system planowania, rozdrobniony pomiędzy różne struktury w ramach MON. Doświadczenia pokazywały, że trudno jest budować przejrzysty i jednolity system zaopatrywania Sił Zbrojnych. Przy bardzo dynamicznie zmieniających się elementach bojowych konieczne jest, by logistyka reagowała szybciej. Ostatnia reorganizacja kierownictwa MON spowodowała, że wszystkie te obszary scalono i przypisano do Zarządu Planowania Rzeczowego.

Ważnym elementem planu reorganizacji jest utworzenie Wojskowych Oddziałów Gospodarczych. Celem powołania WOG jest odciążenie dowódców jednostek wojskowych od

realizacji działań o charakterze finansowo-gospodarczym. W nowej strukturze WOG będą odpowiadać za finansowanie potrzeb zgłoszonych przez dowódców, za świadczenie usług na ich rzecz (zaopatrzenie, usługi logistyczne, administracja) oraz za przeprowadzenie procedur *outsourcingu*. Istotnym elementem przeprowadzanych zmian jest oddzielenie etatów *stricte* wojskowych od cywilnych. W WOG - ach w większości będą zatrudnieni pracownicy cywilni. Obecnie przygotowany jest pilotażowy program wprowadzenia Wojskowych Oddziałów Gospodarczych. Na bazie istniejących 9 garnizonów zostanie utworzonych 6 WOG - ów (cztery dla Wojsk Lądowych, po jednym dla Marynarki i Sił Powietrznych). Jeżeli program pilotażowy odniesie sukces, to docelowo planuje się utworzenie 130 WOG - ów.

Podczas seminarium omówione zostały zasadnicze zadania Inspektoratu Wsparcia, do których zalicza się zabezpieczenie logistyczne Sił Zbrojnych (zabezpieczenie techniczno-materiałowe, transport wojska w rejon działania, inwestycje, remonty, modernizację sprzętów i techniczną), zarządzanie obroną terytorialną, a także pełne zabezpieczenie przemieszczenia wojska w rejon misji i operacji. Zakłada się, że Inspektorat Wsparcia osiągnie pełną gotowość działania do końca 2007. W dyskusji uczestnicy zwrócili uwagę, że IW częściowo opiera się na doświadczeniach dawnego Głównego Kwatermistrzostwa i Inspektoratu Techniki.

Cennym uzupełnieniem tematyki było omówienie zmian następujących w działalności Agencji Mienia Wojskowego. Ze względu na brak przedstawiciela AMW kwestia ta została zreferowana przez prowadzącego seminarium - gen. Czesława Piątasza. Zawrócono uwagę na rozszerzający się ciągle obszar działań Agencji, związany nie tylko, jak to tej pory, z zarządzaniem majątkiem i zaopatrywaniem Sił Zbrojnych. Pozytywnym efektem zmian w pracy Agencji jest min. uzyskanie dużych oszczędności w kosztach paliwa, dzięki wyeliminowaniu pośredników.

Ze względu na wzrastające zaangażowanie w misjach zagranicznych i postępujący proces uzawodowienia Sił Zbrojnych, nie mogło zabraknąć omówienia możliwości realizacji zadań logistycznych przez prywatne podmioty zewnętrzne (*outsourcing*). Ograniczenie liczebności Sił Zbrojnych, postępująca profesjonalizacja armii, doświadczenia innych państw NATO oraz polskiego żołnierza z misji zagranicznych, a także zmiany w gospodarce (dostępność usług) - to podstawowe czynniki, decydujące o konieczności zastosowania *outsourcingu*. *Outsourcing* jest nowoczesną strategią zarządzania, polegającą na przekazaniu na zewnątrz zadań, które nie są bezpośrednio związane z działalnością bojową. Doświadczenia państw Sojuszu i polskie z misji zagranicznych dowodzą, że zadania takie jak: wyżywienie, usługi pralnicze, wartownicze, medyczne ochrona przeciwpożarowa, utylizacja odpadów czy wywóz śmieci mogą zostać bez szkody dla wartości bojowej jednostki przekazane podmiotom zewnętrznym. W dyskusji podkreślano, że należy zachować szczególną ostrożność przy zawieraniu umów, tak aby zakres świadczonych usług w pełni odpowiadał warunkom wojskowym (np. zapewnienie usług

gastronomicznych 24 godziny na dobę, a nie tylko w ściśle określonych ramach czasowych, zapewnienie serwisu także poza koszarami, w rejonie misji itp.). Wskazano także na negatywne doświadczenia armii czeskiej, gdzie kontraktowanie wyżywienia doprowadziło do faktycznego wyzbycia się infrastruktury żywieniowej i dekapitalizacji sprzętu w koszarach.

Ciekawym poszerzeniem omawianej tematyki było wystąpienie reprezentanta Grupy Bumar - Beaty Lisik, która omówiła oczekiwania podmiotów prywatnych i przemysłu obronnego wobec Sił Zbrojnych. Podczas wystąpieniu zwróciła uwagę na problemem związany z terminami ogłaszania przetargów. Często dochodzi do sytuacji, gdy przetarg jest ogłaszany i rozstrzygany zbyt późno. Powoduje to, że zrealizowanie umowy, podpisanej np. w trzecim kwartale roku jest trudne, tym bardziej że przedsiębiorstwa mają również swój cykl planowania (huty muszą uruchomić szczególną produkcję na potrzeby zbrojeniowe, gdyż używany jest np. specyficzny rodzaj stali). Przemysł zbrojeniowy postuluje także, by z pewnym wyprzedzeniem Siły Zbrojne planowały działania modernizacyjne i zakupy, aby przemysł mógł przygotować odpowiednią ofertę. Zarówno Przedstawiciel Grupy Bumar jak i dyskutanci zgodzili się, że konieczne jest przywrócenie spotkań z użytkownikami sprzętu, w celu przekazania firmom spostrzeżeń i wniosków z jego eksploatacji, zwłaszcza teraz gdy mamy udział w misjach zagranicznych. Współpraca tego typu ma szczególne znaczenie w warunkach misji zagranicznych, gdzie na miejscu konieczne jest obserwowanie sprzętu i natychmiastowe naprawy, prowadzone przez specjalistów.

Jednym z istotnych problemów poruszonym w dyskusji seminaryjnej była kwestia konieczności utrzymywania przez firmy zbrojeniowe odpowiednich mocy produkcyjnych na czas pełnej mobilizacji. Ministerstwo Gospodarki przeznaczało dawniej pewne środki na ten cel, ale w ostatnich latach zaniechano tej praktyki. Jak zapewniali referenci, Sztab Generalny i Ministerstwo Obrony dostrzega ten problem i przygotowuje odpowiednie przepisy, które mają go uregulować.

Plan:

Nowa wizja systemu logistycznego w Siłach Zbrojnych RP

płk Dariusz Łukowski - Zarząd Planowania Logistyki (P-4) SG WP.

Zadania i miejsce Inspektoratu Wsparcia w systemie logistycznym WP

płk Stanisław Dinter - Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych RP.

Przyszła rola, kompetencje i charakter działalności Agencji Mienia Wojskowego

gen. Czesław Piątas - Czesław Piątas – opiekun merytoryczny programu.

Możliwości realizacji zadań związanych z zabezpieczeniem logistycznym przez podmioty zewnętrzne/cywilne

płk Dariusza Mendrala - Zarząd Planowania Rzeczowego (P-8) SG WP.

Oczekiwania wobec wojska podmiotów zewnętrznych/prywatnych działających w sferze logistyki

Beata Lisik - Przedstawiciel Grupy Bumar.

Współpraca Sił Zbrojnych RP z polskim przemysłem obronnym

seminarium

Data: 24 września 2007

Opis:

Polski przemysł obronny jest ściśle związany z możliwościami finansowymi kraju w zakresie nakładów inwestycyjnych na rzecz wojska. Istotnym zagadnieniem poruszanym w czasie trwania spotkania były kwestie planów współpracy przemysłu z SZ, aktualnych problemów oraz stopnia w jakim przemysł odbiega od standardów państw o największym potencjale w NATO. Przyjęcie niedawno dokumentu: *Strategia wspierania konsolidacji polskiego przemysłu obronnego*, który wszedł w życie 31 sierpnia b.r. dało możliwość zasilania z budżetu państwa przemysłu obronnego kwotą około ok. 100 mln zł rocznie. Przyjęta strategia pokazuje kierunki nakładów finansowych na najbliższe lata, które mają wynieść ok. 2.5 mld zł, przy czym główny nacisk ma zostać położony na rozwój badań naukowych, promocję eksportu oraz program prywatyzacji przemysłu obronnego. Podczas seminarium przedstawiono główne założenia planu konsolidacji polskiego przemysłu zbrojeniowego, zakładające postanie czterech podgrup: amunicyjno – raketowo - strzeleckiej, pancernernej, optoelektronicznej i obsługowo-remontowej.

W dalszej części spotkania omówiono aktualne i planowane potrzeby SZ RP w zakresie zaopatrzenia w sprzęt i uzbrojenie. Ważnym sygnałem do zmian i modernizacji systemu planowania rozwoju przemysłu obronnego był rok 1999, w którym Polska przystąpiła do NATO. Przygotowanie wejścia naszego kraju do Sojuszu rozpoczął program, mający na celu integrację z NATO i modernizację SZ RP, przyjęty na lata 1998 – 2012. W latach 2001 - 2006 rozpoczęto realizację planu przebudowy i modernizacji technicznej SZ RP. Następnie na lata 2003 - 2012 przyjęto program rozwoju SZ RP, dostosowany do potrzeb każdego z rodzajów sił zbrojnych. Przedstawiono doświadczenia wyniesione min: z misji poza granicami kraju, które spowodowały położenie szczególnego nacisku na rozwój wojsk specjalnych, doskonalenie systemu dowodzenia i rozpoznania, zwiększanie mobilności i samodzielności jednostek, doskonalenie sprzętu oraz elementów wsparcia i zabezpieczenia, rozwój struktur CIMIC oraz przyspieszenie uzawodowienia jednostek, a także wzrost ochrony wojsk oraz wzrost poziomu zabezpieczenia medycznego. Wyjątkowo ciekawym elementem seminarium było omówienie struktury wydatków SZ na modernizację techniczną, w której zakupy sprzętu zajmują obecnie 69%, a nakłady na prace rozwojowe zaledwie 1,1 %. Sytuacja ta powoduje, iż niedoinwestowany od wielu lat, polski

przemysł obronny nie jest w stanie konkurować w przetargach dla SZ ze światowymi gigantami. Podstawowe założenia, jakie powinny spełniać SZ po roku 2012 skupiają się na: zniwelowaniu dystansu technologicznego, dzielącego nas od wiodących państw NATO, podniesieniu efektywności posiadanego sprzętu i uzbrojenia, uzyskaniu zdolności operacyjnej do prowadzenia działań anty-terrorystycznych na szeroką skalę, udziału w misjach stabilizacyjnych, a także co warto podkreślić, rozwiązaniach militarnych sytuacji kryzysowych poza granicami kraju.

Uzupełnieniem tematyki seminarium była analiza dotychczasowych problemów współpracy SZ z przemysłem, tym bardziej, iż pozwoliło ono uwzględnić punkt widzenia przedstawicieli przemysłu obronnego. Firmy zbrojeniowe borykają się pod względem obciążeń podatkowych w takich samych problemami, jak pozostałe typowo cywilne firmy, działające na wolnym rynku. Przy analizie rynku zbrojeniowego nie można jednak zapomnieć, z zasady nie ma on wiele wspólnego z podstawami wolnego rynku, a produkcja jego głównych produktów wymaga szeregu koncesji oraz zezwoleń. Rynek ten jest w wysokim stopniu reglamentowany i kontrolowany, a jego produktów nie można sprzedawać na ogólnych zasadach wolnorynkowych. W przeciwieństwie do naszego kraju w większości państw świata, głównym odbiorcą sprzętu wojskowego są rodzime siły zbrojne. Jedną z podstawowych bolączek krajowych firm zbrojeniowych jest także to, iż od wielu lat, ani budżet państwa, ani SZ nie wspomagały na szerszą skalę wyjątkowo kosztownych prac badawczo-rozwojowych, pozwalających nadrobić opóźnienie technologiczne i spowodować wzrost konkurencyjności przemysłu zbrojeniowego, zarówno na rynku krajowym jak i zagranicznym.

Kolejnym cennym spostrzeżeniem była konstatacja, iż przemysł zbrojeniowy, tak jak każdy inny, nie może mieć zbyt długich przerw w cyklach prac rozwojowych i produkcyjnych, jak to ma miejsce obecnie. W związku z wprowadzeniem nowych procedur anty-korupcyjnych doszło w ostatnim czasie do zaniku kontaktów pomiędzy dostawcami sprzętu – tj. przemysłem obronnym, a jego głównym użytkownikiem – czyli wojskiem. Sytuacja ta powoduje dla firm zbrojeniowych brak możliwościowi poznania długoterminowych potrzeb ich głównego klienta, gdyż kontakty merytoryczne i techniczne są wysoce utrudnione. Wśród ważnych problemów w rozwoju przemysłu należy wymienić także brak długoletnich planów kolejnych prac rozwojowych, koniecznych do zachowania jego konkurencyjności. Długoletnie umowy na prace badawczo-rozwojowe dostosowane naturalnie do wymagań współczesnego pola i modyfikowane w ramach potrzeb każdego z partnerów stanowią tymczasem jeden z podstawowych elementów planowania przyszłości polskiego przemysłu obronnego.

Plan:

Wystąpienie wprowadzające -

gen. Czesław Piątas, opiekun merytoryczny „Programu Siły Zbrojne RP”.

Doskonalenie współpracy pomiędzy Siłami Zbrojnymi RP, a firmami przemysłu zbrojeniowego i ośrodkami badawczymi -

płk Grzegorz Kaniowski, Departament Polityki Zbrojeniowej MON.

Aktualne i perspektywiczne potrzeby SZ RP w obszarze zaopatrzenia w sprzęt i uzbrojenie -

płk Jan Słota, Zarząd Planowania Rzeczowego SG WP (P-8).

Analiza dotychczasowych problemów we współpracy pomiędzy sektorem zbrojeniowym a Siłami Zbrojnymi RP -

Leszek Pawłowski, Związek Pracodawców Przemysłu Obronnego i Lotniczego.

Misje Wojska Polskiego poza granicami kraju - ich znaczenie dla reform w Siłach Zbrojnych RP

seminarium

Data: 30 listopada 2007

Opis:

W trakcie seminarium płk Jarosław Kraszewski zaprezentował stanowisko BBN w kwestiach związanych z rolą i znaczeniem obecnych i przyszłych misji o charakterze pokojowym, a zapisami strategii bezpieczeństwa narodowego. W wystąpieniu zostały poruszone następujące obszary problemowe: interesy, cele i warunki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej, uwarunkowania funkcjonowania i wykorzystania SZ RP do udziału w misjach poza granicami kraju, doświadczenia SZ RP zdobyte podczas prowadzonych misji.

Zaangażowanie SZ RP w misjach prowadzonych poza granicami kraju sprzyja realizacji celów polityki bezpieczeństwa, wzmacniając wiarygodność sojuszniczą Polski. Poziom ambicji, uwzględniający możliwości finansowe państwa będzie sprzyjał procesom transformacji SZ RP. Jak wynika z analizy zasadniczych trendów transformacyjnych NATO, UE oraz armii wybranych państw - niezbędne jest wprowadzanie zmian organizacyjnych, jak również modernizacja

techniczna SZ RP. Skutkiem takich działań powinno być zwiększenie możliwości ekspedycyjnych SZ PR na potrzeby misji poza granicami kraju. Zasadnicze kierunki działania zawarte w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP implikują kierunki wprowadzanych zmian w SZ RP oraz pozwalają na sprecyzowanie źródeł skuteczności i efektywności SZ RP w przyszłości.

Stan aktualny i perspektywy udziału WP w misjach poza granicami kraju – przedstawił kmdr Marek Marszałek. W wystąpieniu przypomniano, że obecność Polski w działaniach na rzecz przywracania pokoju na świecie trwa nieprzerwanie od 1953 roku, kiedy polscy żołnierze zostali skierowani do prac w Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych w Korei. Doświadczenia zdobyte w misjach pod egidą ONZ w latach 60. i 70. pozwoliły przygotować SZ RP do udziału w operacjach pod auspicjami NATO w rejonie Bałkanów oraz w ramach koalicji antyterrorystycznej w Afganistanie i Iraku. W tych ostatnich misjach zadania wymuszania pokoju i rozbrajania stron prowadzone są równoległe z udzielaniem pomocy w odbudowie infrastruktury i administracji a także doradztwem i szkoleniem sił bezpieczeństwa i obrony państwa. Okres lat 2001-2007 to dynamiczny wzrost udziału polskich żołnierzy w misjach o dużej intensywności, w których dominowały działania zbliżone do bojowych. W okresie tym łącznie w operacjach udział wzięło ponad 23 tys. żołnierzy i pracowników wojska. Dotychczas na realizację wszystkich misji wydano ok. 2,1 mld zł.

W ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego Polskie Siły Zbrojne obecnie wykonują zadania mandatowe w trzech operacjach NATO: KFOR w Kosowie, wspomnianej wcześniej Misji Szkoleniowej NATO w Iraku, ISAF w Afganistanie.

Wnioski z aktualnych misji i ich wpływ na zmiany w SZ przedstawione zostały przez ppłk Włodzimierza Wątor, reprezentującego Dowództwo Operacyjne. Różnorodność zadań sił zbrojnych oraz wnioski z operacji zagranicznych wyznaczają głównie kierunki przemian w polskiej armii. Mają one charakter wieloaspektowy, poczynając od zmian w systemie dowodzenia i kierowania, znacznym rozwoju systemu logistycznego, po zwiększenie bezpieczeństwa, prowadzące do maksymalnego ograniczenia strat wśród żołnierzy oraz mobilności wojsk i postęp w dziedzinie profesjonalizacji sił zbrojnych.

Radosław Tyślewicz, rozważając obecną sytuację polskiego kontyngentu wojskowego w Iraku oraz zaangażowanie Polski w ten konflikt, na wstępie wyjaśnił, jakie są podstawowe warunki prowadzenia z powodzeniem działań stabilizacyjnych. Zauważył, iż nie trzeba przy tym rozpatrywać „wielkiej polityki” i np. relacji: Stany Zjednoczone - Polska.

Warunkiem misji stabilizacyjnej jest właściwe wykorzystanie siły – np. sił zbrojnych w celu zapewnienia bezpieczeństwa – oraz ekonomii, w postaci współpracy gospodarczej, pomocy humanitarnej i wymiany kulturowej (tzw. ekonomii dobrobytu) w celu budowy nadziei i namacalnych dla lokalnej ludności korzyści, wynikających z prowadzonych przez społeczność

międzynarodową działań stabilizacyjnych.

Jak do tej pory wspieranie wojska przez krajowy przemysł w tzw. polskim wydaniu jest niestety nie do pomyślenia, zapewne wskutek posądzeń o korupcję oraz brak własnych, krajowych przedsiębiorstw, zdolnych do takich działań. Jak na ironię, narzekamy że nie udaje się nam sprzedawać do Iraku broni, która raczej mało ma wspólnego ze stabilizacją i misją pokojową. W efekcie w 2006 roku tylko w prowincji w strefie Zajtun żołnierz kolacji mógł wyjść z bazy do miasta, tymczasem w naszej bazie każdy dobrze się zastanowi, zanim podejdzie w ogóle do bramy obozu, a o wyjściu nie ma mowy. Przykład nieudanej konferencji w Diwaniji pokazuje jednak, że włączenie prywatnych firm z sektora rolniczego i budowlanego może skutecznie wesprzeć naszych żołnierzy. Szczególnie, gdy rozpatrujemy aktywne działania z rocznym horyzontem czasowym.

Plan:

Rola wojskowych misji stabilizacyjnych i pokojowych w strategii bezpieczeństwa narodowego -
płk Jarosław Kraszewski, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego.

Udział WP w misjach poza granicami kraju - stan aktualny i perspektywy -

kmdr Marek Marszałek, Zarząd Planowania Operacyjnego (P-3) SG WP.

Wnioski dla SZ RP z aktualnych misji -

gen. Bronisław Kwiatkowski, Dowódca Operacyjny SZ RP,

ppłk Włodzimierz Wątor, Dowództwo Operacyjne SZ RP.

Znaczenie działań ekonomicznych w osiąganiu celów misji stabilizacyjnych z udziałem sił zbrojnych - przykład doświadczeń PKW Irak -

Radosław Tyślewicz, Główny Specjalista - Doradca Dowódcy Wielonarodowej Dywizji
Centrum Południe ds. Rozwoju Ekonomicznego (VI zmiana PKW Irak).

**INDEX Pamięci Polaków zamordowanych
przez hitlerowców za pomoc Żydom**

W okresie realizacji zadania zleconego prowadzono działania merytoryczne trzech rodzajów.

Najważniejszym była **kontynuacja kwerend archiwalnych i bibliotecznych w kraju oraz zagranicą**. Zadaniem trudnym oraz czasochłonnym okazały się poszukiwania wykwalifikowanej kadry dysponującej czasem, aby brać udział w badaniach na rzecz programu.

Członkom Zespołu Weryfikacyjnego przydzielono hasła osobowe (*recordy*), zawarte w elektronicznej bazie danych, w celu przeprowadzenia korekty formalnej oraz uzupełnienia brakujących informacji.

Efektom kwerend archiwalno - bibliotecznych jest odnalezienie kolejnych informacji, pozwalających uzupełnić bazę danych do stanu ponad 3450 rekordów. Jak dotąd, dokonano pozytywnej weryfikacji ponad 150 przypadków represji. Lista pozytywnie zweryfikowanych przypadków represji zostanie przedstawiona członkom Rady Programowej, w materiałach na posiedzenie Rady Programowej planowanej na luty 2008.

Zespół weryfikacyjny

W minionym roku członkom zespołu weryfikacyjnego przydzielono do sprawdzenia 440 przypadków represji. W toku prac weryfikacyjnych potwierdzono bezsprzecznie fakt represji w 150 przypadkach.

Baza danych i dokumentacja cyfrowa

W okresie sprawozdawczym wprowadzono dane dotyczące ponad 300 przypadków represji. Materiały pozyskane z Yad Vashem są kopiowane i będą scalane w formie skanów z odpowiednimi hasłami.

Krajowe kwerendy archiwalne

– Archiwa podległe NDAP

Archiwum Akt Nowych. Zespół 16 pracowników AAN prowadzi kompleksowe kwerendy w zespołach, dotyczących lat okupacji niemieckiej. Dotąd przejrzano następujące zespoły: Prokuratura Generalna PRL w Warszawie, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej Rządu RP w Londynie, Rada Główna Opiekuńcza w Krakowie, Polski Komitet Opiekuńczy Lwów, Akta Tomasza Strzembosza, Komitet dla Upamiętnienia Polaków Ratujących Żydów, (w części znajdującej się w AAN), Ministerstwo Informacji i Dokumentacji Rządu RP w Londynie, Akta

Szymona Zachariasza BUND, Ogólno-Żydowski Związek Robotniczy w Polsce, Obozy koncentracyjne i więzienia, Zbiór relacji dotyczących ruchu robotniczego, Niemieckie władze okupacyjne – zbiór akt, Polska Partia Robotnicza. Komitet Centralny i obwody, Polska Partia Robotnicza. Komitet Centralny w Warszawie, Sąd Najwyższy w Warszawie, Akta Alfreda Fiderkiewicza, Akta Antoniego Dudzińskiego, Zbiór akt konspiracyjnych, Akta Hansa Franka, Narodowe Siły Zbrojne, Ministerstwo Sprawiedliwości w Warszawie, Akta Władysława Żeleńskiego, Akta Jędrzeja i Zofii Oraczewskich, Zbiór akt dotyczących zbrodni hitlerowskich w Polsce, Archiwum Ignacego Jana Paderewskiego, Zbiór druków niemieckich, zbiór tzw. mikrofilmów aleksandryjskich (zmikrofilmowane akta III Rzeszy).

Archiwum Państwowe w Katowicach. Sławomira Krupa oraz Elżbieta Matuszek przeprowadziły kwerendy w zespole akt katowickiego Sądu Specjalnego (*Sondergericht*).

Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie. Kwerendę przeprowadziła dr Anna Ziółkowska. Jej efektem są ankiety dotyczące przypadków represji wymierzonych w 9 osób.

- Żydowski Instytut Historyczny

W ramach prac nad polską edycją *Encyklopedii Sprawiedliwych wśród Narodów Świata* G.. Berendt dokonał sporządził protokół rozbieżności, między zawartością haseł encyklopedii a zbiorami archiwalnymi sekcji Yad Vashem w Archiwum ŻIH. Na tej podstawie sporządzono listę przypadków, które były rozpatrywane przez Instytut Yad Vashem, lecz zaopiniowane negatywnie. Dwoje pracowników ŻIH: August Grabski i Magdalena Siek przeprowadzili kwerendę w aktach 600 tego typu przypadków. W rezultacie M. Siek ustaliła na tym etapie kwerendy 16 przypadków represji (19 bezpośrednich ofiar), natomiast A. Grabski 16 przypadków represji (20 ofiar bezpośrednich).

- Archiwa instytucji Kościoła Rzymsko-Katolickiego

Konferencja Episkopatu Polski upoważniła bp. Ciska do udzielenia pomocy w realizacji kwerend w archiwalnych zasobach kościelnych. Informacji na temat trybu prowadzenia prac udzielili ks. dr hab. Jan Szczepaniak i ks. Jan Związek. Stworzyli oni listę archiwistów, którzy przystąpią do badań w archiwach diecezji i archidiecezji, istniejących w okresie okupacji niemieckiej.

Z powyższej kwerendy będzie wyłączone Archiwum Diecezjalne w Łomży, ponieważ zasób został już wyzyskany na rzecz programu przez Leszka Koconia.

Jarosław Wróblewski przeprowadził badania w zasobach wybranych warszawskich instytucji

kościelnych: Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego Paulo, Archiwum Kurii Archidiecezjalnej, Kościoła p.w. Wszystkich Świętych.

Ks. Prof. Jan Szczepaniak i ks. Jan Rażny przeprowadzili kwerendę w Archiwum Kurii Metropolitarnej w Krakowie w zespole Kuria, który obejmuje zespoły Neofici – prośby do konsystorza o chrzest, Materiały do „Martyrologium” W. Szoldorskiego, Kancelaria 1945 – 1955, Teki Sapieżyńskie, Akta okupacyjne, Wspomnienia duchownych i świeckich o kard. Sapieżu, Historie poszczególnych parafii spisane z okazji Millenium, akta dekanalne 1938 – 1959, Akta wizytacji dziekańskich.

Główne badania w archiwach kościelnych będą kontynuowane w pierwszej połowie 2008.

- Archiwum Zakładu Historii Ruchu Ludowego

Została przeprowadzona kompletna kwerenda w zasobie archiwum. Jej wykonawcami byli: Anna Przybylska, Paweł Popiel i Zenon Kaczyński. Ta przestrzeń badawcza została wyzyskana definitywnie dla programu. Przejrzano następujące zespoły: Zespół Relacji Batalionów Chłopskich, Zespół Tajnej Organizacji Nauczycielskiej, Zespół Ludowego Związku Kobiet, Zespół Centralnego Kierownictwa Ruchu Ludowego, Zespół Stanisława Kota, Zespół Materiałów i Dokumentów. W sumie w czasie kwerendy odnaleziono 56 przypadków represji.

Zagraniczne kwerendy:

a) Ukraina

Z przyczyn obiektywnych nie można było przeprowadzić kwerend w archiwach lwowskich, ponieważ tamtejsze placówki, które posiadają zasoby interesujące z punktu widzenia założeń programu, są zamknięte dla zewnętrznych użytkowników.

b) Niemcy

Podany powód sprawił, iż podjąłem decyzję o przeznaczeniu środków planowanych na kwerendy ukraińskie na przeprowadzenie dodatkowych badań w zasobach niemieckich. Zajmowało się tym dwoje archiwistów z placówek podległych NDAP.

Dr Janusz Gołaszewski prowadził kwerendę w Archiwum Państwowym w Muenster w dniach 1-19.10.2007. W 147 jednostkach akt odnaleziono informacje o 42 przypadkach niesienie pomocy

Żydom na terenie okupowanej Polski, w tym 10 zakończyło się represją z tego powodu, dokonaną przez instytucje niemiecko-nazistowskie.

Mgr Alicja Nowak prowadziła kwerendy w Północno - Nadreńsko - Westfalskim Głównym Archiwum Państwowym w Dueseldorfie, w dniach 24.09-12.10.2007. Zasoby tego archiwum zawierają akta, ilustrujące aspekty antypolskiej działalności władz niemieckich wymierzonej w polskich jeńców wojennych i robotników przymusowych, przebywających na terenach tzw. Starej Rzeszy. Niestety, Archiwistka nie napotkała w pomocach archiwalnych (inventarze do zespołów i kartoteki akt) oraz w wytypowanych jednostkach archiwalnych informacji na temat represji.

c) Izrael

Yad Vashem

Podpisano umowy z dwiema pracownicami Instytutu Yad Vashem w Jerozolimie, których przedmiotem jest kwerenda archiwalna.

Bożenna Rotman przygotowuje wypisy i kopie dokumentów z akt osób represjonowanych, przechowywanych w archiwum Wydziału Sprawiedliwych wśród Narodów Świata. Jak dotąd przekazano do ISS materiały dotyczące 60 przypadków represji. Praca musi być kontynuowana w przyszłym roku, ponieważ nie zweryfikowano wszystkich pozycji z listy przekazanej do sprawdzenia przez koordynatora naukowego programu.

Bogna Pawlisz wykonuje kwerendę w zespole relacji (YV 03) spisanych w jidysz przechowywanych w Archiwum Yad Vashem. Jak dotąd zbadano 60 relacji. Relacje mają bardzo zróżnicowaną objętość oraz czytelność. Jest to zadanie bardzo pracochłonne.

Podczas podróży służbowej do Izraela pracownik BEP IPN Grzegorz Berendt prowadził badania, dotyczące relacji między polskim podziemiem niepodległościowym a ludnością żydowską w latach 1939-1947. Ubocznym efektem tej kwerendy jest wytypowanie 45 relacji z zasobów Archiwum Yad Vashem, w których znajdują się wzmianki o represjach spowodowanych udzielaniem pomocy Żydom. Materiał ten został zamówiony do skopiowania po powrocie dr. hab. G. Berendta do Polski. Koszt pokryto ze środków programu. Kopie są już w posiadaniu ISS. Informacje zostaną wprowadzone do bazy danych w styczniu 2008.

- Archiwum Kibucu im. Bojowników Gett (*Kibuc Lohamei Ha-getaot*).

W dniach 28.10-2.12.2007 kwerendę w zasobach tego archiwum prowadzili: Urszula Ługowska

(materiały w języku polskim i rosyjskim) i August Grabski (materiały w języku jidysz, rosyjskim i niemieckim). Zapoznano się z całym zasobem, dotyczącym obszaru okupowanej Polski. Zamówiono kserokopie z materiałów dotyczących przypadków represji. Materiał ten zostanie opracowany na rzecz programu (bazy danych) w styczniu 2008.

Kwerendy biblioteczne

- Literatura polskojęzyczna:

W minionym roku przeprowadzono zakrojoną na dużą skalę kwerendę w polskiej literaturze przedmiotu. Jej wykonawcami byli: Cyprian Cynke, Tomasz Hinc, Małgorzata Kret, Wojciech Łukaszun, Łukasz Męczykowski, Karol Nawrocki, Grzegorz Nowicki, Małgorzata Olczak, Michalina Petelska, Grzegorz Płotka, Marta Rokita, Izabela Rychert, Marek Szczepaniak, Jędrzej Szerle i Przemysław Wierzbicki. W ramach kwerend zbadano około 250 pozycji literatury przedmiotu, wszystkie numery periodyków „Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego” i „Kwartalnik Historii Żydów” oraz polskojęzyczną część pisma „Słowo Żydowskie” /*Dos Jidysze Wort* (lata 1992-2007). Efektem tej kwerendy są informacje o około 150 osobach represjonowanych.

- Literatura anglojęzyczna:

Kwerendę przeprowadzili: Anna Huras, Tomasz Sudol i Małgorzata Tomaszek. Objęto nią 20 pozycji książkowych. Efektem są informacje dotyczące 9 osób.

- Literatura niemieckojęzyczna:

Kwerendę przeprowadzili: Juergen Hensel i Piotr Kendziorek i objęła ona 20 pozycji. Odnaleziono informacje na temat 3 przypadków represji.

- Literatura jidysz:

Wykonawcy: Grzegorz Berendt, Aleksandra Geller, Anna Gulińsk, Martyna Rusiniak.

Opracowano 28 tomów opracowań, wskazując 6 przypadków represji.

Przedstawione sprawozdanie merytoryczne obejmuje środki finansowe wykorzystane w 2007 w ramach Programu INDEX z trzech źródeł:

- a). umowa z Instytutem Pamięci Narodowej z dn. 9.11.2006;
- b). Umowa z Narodowym Centrum Kultury nr 9973,w/NCK/2007;
- c). Umowa z Narodowym Centrum Kultury nr 602/2007.

Ze względu na finansowane tego samego rodzaju zadań z różnych źródeł tylko całościowe sprawozdanie odzwierciedla faktyczny stan prac i badań archiwalnych.

Wydawnictwo

Pod osłoną nocy

Halina Birenbaum

Partnerzy: Państwowe Muzeum Auschwitz - Birkenau, Instytut Książki, Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.

Publikacja jest zapisem wspomnień Soni Ogman i Abrama Hurman z okresu II wojny światowej i okupacji hitlerowskiej. Wspomnienia zostały spisane i opracowane przez Halinę Birenbaum. Wydarzenia przedstawione w książce są ułożone w porządku chronologicznym, rozpoczynają się w momencie wybuchu II wojny światowej, a kończą w roku 1946. W posłowniu została opisana podróż Soni i Abrama do miejsc i ludzi, z którymi wtedy się spotkali oraz którzy wtedy udzieli im wsparcia. Dzień po dniu Soni i Abram opisują nam swoje zmagania o prawo do życia w czasie okupacji. Jest to historia nieustających ucieczek, przesiedleń, trudów życia w getcie, ukrywania się u znajomych, na wsi, w lesie, znęcania się nad Żydami i Polakami, morderstw i śmierci najbliższych. Ale publikacja ta jest też historią ludzi, którzy w tych trudnych czasach potrafili podać pomocną dłoń, wesprzeć, mimo świadomości grożącej za to kary. Publikacja została wzbogacona o zestaw zdjęć ze zbiorów Soni i Abrama Hurman.

Cena poświęcenia - Zbrodnie na Polakach za pomoc udzielaną Żydom w rejonie Ciepiewowa
Sebastian Piątkowski, Jacek Młynarczyk,

Partnerzy: Instytut Książki, Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa

Przygotowana publikacja ma na celu przypomnienie zbrodni dokonanych przez niemieckich żandarmów, z tzw. umocnionego posterunku w Górkach Ciepiewowskich, na Polakach z okolic Ciepiewowa, udzielających pomocy Żydom. Mordy zostały dokonane w makabrycznych okolicznościach w okresie od grudnia 1942 do stycznia 1943.

Publikacja została wydana w ramach serii wydawniczej przy programie „INDEX Pamięci Polaków Zamordowanych i Represjonowanych przez Hitlerowców za Pomoc Żydom”

Program INDEX ma służyć ustaleniu nazwisk i biografii Polaków oraz obywateli polskich innych narodowości (np. ukraińskiej, białoruskiej, litewskiej, ormiańskiej, niemieckiej), którzy na skutek działań nazistów ponieśli śmierć lub spotkali się z inną formą represji, za pomoc udzielaną Żydom podczas II wojny światowej.

Sprawiedliwi i ich świat

Mateusz Szpytma

Niniejsza publikacja, przedstawiająca tragiczną historię wielodzietnej rodziny Ulmów i ukrywanych przez nich Żydów z rodzin Szallów i Goldmanów, jest wynikiem badań prowadzonych w IPN. Dodatkowo, dzięki środkom Instytutu Studiów Strategicznych udało się zebrać kilkaset zdjęć ze zbiorów Józefa Ulmy, rozproszonych wśród mieszkańców Markowej i okolicznych wsi. Jest to typowa praca o charakterze *case study*. Przedmiotem zainteresowania autora jest jednak nie tyle bohaterska rodzina Ulmów, ile wieś Markowa jako społeczność, której Ulmowie byli nieodrodną częścią. Przedstawiona została jej historia, zwłaszcza podczas II wojny światowej. Badania pozwoliły także na odkrycie innych, nieznanych dotychczas przypadków ukrywania Żydów przez mieszkańców Markowej. Okazało się, że schroniło się tam co najmniej 25 Żydów, z których 17 przeżyło podczas okupacji. Tragedia Ulmów nie oznaczała załamania się spontanicznej akcji pomocy Żydom w Markowej. Mimo strasznych wieści o tej tragedii inne rodziny nadal ryzykowały życie swoje i swoich rodzin, ukrywając Żydów.

Rodzina Ulmów udzieliła podczas okupacji hitlerowskiej schronienia Żydom. Ten prosty odruch chrześcijańskiej miłości bliźniego wszyscy - rodzice i siedmioro dzieci - przypłacili życiem. 24 marca 1944 r. hitlerowcy zamordowali w Markowej na Podkarpaciu, łącznie szesnaście osób. Rozpoczęty we wrześniu 2003 drugi proces beatyfikacyjny polskich męczenników z okresu II wojny światowej zmierza do ogłoszenia rodziny Ulmów błogosławionymi.

Autor jest pracownikiem Instytutu Pamięci Narodowej, współautorem książek: „Ofiara Sprawiedliwych. Rodzina Ulmów - oddali życie za ratowanie Żydów”, „Twarze krakowskiej bezpieki”.

Księga Sprawiedliwych wśród Narodów Świata

Księga Sprawiedliwych wśród Narodów Świata jest publikacją zawierającą ponad 2 000 stron. Jest to duże i ważne dla interesu narodowego Polski przedsięwzięcie, wymagające szczególnej staranności i dokładności na każdym etapie prac.

Dlatego też Instytut zastosował procedurę wielokrotnej korekty i redakcji technicznej, przetłumaczonego w 2006 roku tekstu. Oprócz biura tłumaczeń, które tłumaczyło tekst Księgi, Instytut zatrudnił czterech redaktorów technicznych. Każdy z nich odpowiadał za inny element korekty. Po przetłumaczeniu i czterech redakcjach częściowych, wykonano piątą korektę końcową, której zadaniem było ostateczne sprawdzenie spójności stylistycznej, gramatycznej, językowej i ilościowej tekstu oryginalnego i polskiego tłumaczenia.

Prace w roku 2007 prowadzone były przede wszystkim nad redakcją naukową. Trwające prace merytoryczne ujawniły duże problemy z pisownią: **nazwisk, nazw organizacji, nazw miejscowości oraz błędy faktograficzne**. Dodatkową trudność stanowi fakt, że materiały źródłowe

woryginale sporządzone są w językach: polskim, hebrajskim, jidysz, angielskim i niemieckim, a wydanie polskie jest tłumaczeniem z języka angielskiego, który to tekst jest już tłumaczeniem z języka hebrajskiego. Ta sytuacja zmusza wydawcę do wykonania szczególnie starannych kwerend w materiałach źródłowych, z których większość znajduje się nie tylko w ŻIH - u, ale także w Izraelu.

Wprowadzone do wersji elektronicznej poprawki następnie były przekazywane (w wersji papierowej) do drugiej redakcji technicznej, której zadaniem było nadanie spójności stylistycznej i językowej przetłumaczonego tekstu. Naniesione poprawki, wprowadzone do wersji elektronicznej były przekazywane równocześnie do dwóch redaktorów technicznych dra Andrzeja Zięby i dra Tadeusza Krawczaka. Andrzej Zięba sprawdzał spójność zasady tłumaczenia nazwisk, Tadeusz Krawczak sprawdzał spójność zasady tłumaczenia nazw miejscowości. W przypadku wątpliwości zadaniem redaktorów było sprawdzenie danej nazwy lub nazwiska z dokumentami archiwalnymi. Dlatego też do wykonania tych redakcji zostali zatrudnieni historycy, którzy zawodowo zajmują się okresem wojny i okupacji, a w szczególności kwestiami żydowskimi.

Po wykonaniu prac redakcyjnych na tłumaczeniu, tekst trafił do redakcji naukowej. Redakcję naukową przeprowadzili dr hab. Grzegorz Berendt, dr hab. Andrzej Żbikowski. Trwała ona od maja do listopada 2007. Następnie, poprawki redaktorów naukowych zostały wprowadzone do tekstu.

Ze względu na powagę *Projektu* końcowe opracowywanie tekstu będzie kontynuowane w roku 2008. Ostateczne wydanie *Księgi* planowane jest pod koniec 2008.

**Centrum Szkoleń i Doradztwa
z zakresu Funduszy Europejskich**

Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego

Źródło finansowania – Europejski Fundusz Społeczny

Projekt realizowany w okresie 25-01-07 – 31-12-07 ze środków Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich, Priorytetu 3 Pomoc techniczna, Działania 3.2b.

Celem projektu było stymulowanie rozwoju regionalnych i lokalnych rynków pracy, poprzez wspieranie osób i instytucji, zamierzających skorzystać z szansy rozwoju, jaką oferuje Europejski Fundusz Społeczny.

Działania:

Usługi szkoleniowe.

W okresie realizacji projektu zostało przeprowadzonych 88 dni szkoleń z zakresu: zarządzania projektem, procedur EFS, szkoleń specjalistycznych oraz zawiązywania partnerstwa. W zajęciach zorganizowanych przez ośrodek wzięło udział łącznie 800 osób – potencjalnych projektodawców EFS. Z usług szkoleniowych, oferowanych przez Ośrodek, skorzystali przede wszystkim przedstawiciele szkół, jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych oraz organizacje pozarządowe.

Usługi doradcze.

W okresie realizacji projektu zostało przeprowadzonych 320 godz usług doradczych, z których skorzystało 230 osób. Doradztwo dotyczyło: możliwości pozyskiwania środków z EFS, przygotowywania projektów możliwych do sfinansowania z EFS, a także zagadnień specjalistycznych (prawnych oraz finansowo-księgowych) w projektach współfinansowanych ze środków EFS. Z usług doradczych, oferowanych przez Ośrodek, korzystali głównie przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych, szkół oraz organizacji pozarządowych.

Usługi informacyjne.

W rocznym okresie działalności Ośrodka zostało przeprowadzonych łącznie 27 seminariów informacyjnych. Regionalny Ośrodek EFS przy Instytucie Studiów Strategicznych zorganizował też konferencję *Program Operacyjny Kapitał Ludzki w latach 2007-2013 - nowe wyzwania, nowe możliwości*, w której wzięło udział 114 osób, reprezentujących 87 instytucji.

W Ośrodku funkcjonował również Punkt Informacyjny. Z informacji skorzystało łącznie blisko 2000 klientów. W ubiegłym roku powstało także 12 numerów *Newslettera Regionalnego Ośrodka EFS*, zawierającego informacje o aktualnych wydarzeniach związanych z EFS oraz ofercie Ośrodka.

Animacja współpracy partnerskiej.

W ramach działalności animacyjnej były prowadzone działania, mające na celu propagowanie współpracy wewnątrz- i międzysektorowej, kojarzenie potencjalnych partnerów projektów EFS, a także inspirowanie lokalnych środowisk do budowania partnerstwa oraz profesjonalizację podmiotów, zaangażowanych w ich rozwój. Działania nakierowane na wsparcie współpracy długofalowej były adresowane do „zamkniętych” grup odbiorczych. Przy współpracy z animatorką powstało 5 rodzajów partnerstwa lokalnego.

Regionalny Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych:

1.

Przeciw wykluczeniu – Organizacje pozarządowe liderem zmiany

Źródło finansowania - Fundacja Fundusz Współpracy Program „Środki przejściowe” 2004 „Zwiększenie świadomości oraz wzmocnienie roli organizacji pozarządowych w zakresie rzecznictwa i monitoringu”.

Celem projektu była aktywizacja środowisk lokalnych organizacji pozarządowych, działających w obszarze wykluczenia społecznego.

Działania:

I. Zorganizowanie *Szkoły Liderów* dla wyłonionych 25 przedstawicieli organizacji pozarządowych. Zajęcia w ramach *Szkoły Liderów* odbywały się od kwietnia do czerwca 2007 r. Zakres tematyczny Szkoły: *Organizacje pozarządowe w systemie instytucjonalnym państwa; Dobre praktyki współpracy z samorządem; Współpraca organizacji pozarządowych z samorządem; Zarządzanie organizacją – budowa strategii rozwoju; Kształtowanie wizerunku organizacji pozarządowej w społeczności lokalnej i współpraca z biznesem; Zarządzanie projektem- metodologia przygotowania projektu i budżetu zespół projektowy, monitoring i ewaluacja; Źródła finansowania działalności organizacji w zakresie integracji społecznej i zawodowej - przegląd publicznych i prywatnych źródeł finansowania; CIS, KIS jako formy pomocy osobom z kręgu wykluczenia społecznego; Uwarunkowania prawne - nowe możliwości i narzędzia pracy; Aktywizacja społeczna i zawodowa grup ryzyka; Ekonomia społeczna – dobre praktyki.* Uczestnicy przygotowali z wybranej tematyki pracę zaliczeniową, w zależności od potrzeb swojej organizacji. W ramach przygotowania prac zaliczeniowych, uczestnicy korzystali ze wsparcia doradczego - *coaching'u*. Od czerwca do października 2007 zostało zrealizowanych 88 godzin nakierowanych usług doradczych.

II. Doradztwo dla organizacji pozarządowych trwało od lutego do października 2007. Wsparcie doradcze świadczone było w następujących zakresach: księgowość oraz zasady rozliczania dotacji, zmiany w dokumentach statutowych, przygotowywanie dokumentów do rejestracji fundacji i stowarzyszeń, poszukiwanie źródeł finansowania, przygotowywanie projektów i wniosków o dotacje. W trakcie trwania projektu zostało zrealizowanych 115 godzin doradztwa dla organizacji pozarządowych.

III. W projekcie podjęto również działania nakierowane na podniesienie umiejętności w zakresie korzystania z nowych technologii wśród przedstawicieli małopolskich organizacji pozarządowych. Zrealizowanych zostało 20 dni szkoleń w Małopolsce. Szkolenia obejmowały tematykę: *Komputer w pracy organizacji pozarządowej, Finansowanie działań organizacji pozarządowych, przegląd grantodawców, Internet w pracy organizacji pozarządowej oraz Wypełnianie wraz z opracowaniem formularza wniosku na przykładzie – EOG dla III sektora.* W szkoleniach wzięło udział 142 przedstawicieli organizacji pozarządowych.

IV. Od marca do listopada 2007 powstał *Przegląd małopolskich organizacji pozarządowych, wspierających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.* Informator został wydrukowany w ilości 1900 egzemplarzy. Publikacja została wysłana do: starostw powiatowych, ośrodków pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, których dane zostały opublikowane w Informatorze.

2.

Przez profesjonalizm do sukcesu. Szkolenia i doradztwo dla małopolskich organizacji pozarządowych

Źródło finansowania - Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Celem projektu było wsparcie rozwoju infrastruktury społecznej Trzeciego Sektora, poprzez wyrównywanie szans organizacji pozarządowych w Małopolsce. Głównym zadaniem przedsięwzięcia było podnoszenie standardów działania organizacji pozarządowych poprzez profesjonalizację kadry organizacji pozarządowych.

Kompleksowe wsparcie szkoleniowe i doradcze pozwoliło organizacjom wzmocnić swoje zasoby poprzez podniesienie profesjonalizacji kadry oraz profesjonalizację prowadzonych działań. Wsparciem zostały objęte młode stażem organizacje pozarządowe i organizacje funkcjonujące w środowisku od wielu lat. Nabyte przez nie podstawowe umiejętności funkcjonowania w realiach pozarządowych znacznie zwiększyły szanse przetrwania w środowisku. Jednocześnie w ramach zrealizowanego projektu doświadczone NGO, miały możliwość uzupełnienia swych kompetencji, co pozwoliło im na dalszy rozwój i realizację zadań statutowych. Działania szkoleniowe realizowane w ramach projektu były okazją do wielu spotkań przedstawicieli organizacji

pozarządowych oraz nawiązywania się nowych kontaktów a poprzez to przyczyniły się niewątpliwie również do integracji środowiska pozarządowego.

Działania:

Małopolskim organizacjom pozarządowym zaproponowaliśmy ofertę szkoleniową dostosowaną do ich aktualnych potrzeb. Szkolenia były realizowane przez okres 5 miesięcy w 9 następujących miastach na terenie Małopolski: Kraków, Nowy Sącz, Gorlice, Tarnów, Nowy Targ, Myślenice, Oświęcim, Wieliczka, Chrzanów. Łącznie zrealizowanych zostało 19 dni szkoleniowych. Zajęcia miały formę warsztatową, gdyż sprzyjała ona zarówno integracji grupy (a więc i środowiska pozarządowego), stanowiąc równocześnie najbardziej skuteczny sposób przyswajania nowej wiedzy i umiejętności, wypełnianie wniosku. Podczas szkoleń wykorzystywany był Internet.

W przygotowanych przez Fundację ISS zajęciach wzięło udział łącznie 317 przedstawicieli organizacji pozarządowych (średnio 16 -17 osób na szkoleniu). Informacja o szkoleniach była rozpowszechniana za pomocą poczty tradycyjnej, drogą elektroniczną oraz telefoniczną.

Usługi doradcze były dostępne przez 5 miesięcy realizacji projektu. Tematyka doradztwa dotyczyła: Funduszu dla Organizacji Pozarządowych, źródeł finansowania organizacji pozarządowych oraz przygotowanie projektu i wniosku o dotację i kwestii księgowo – rozliczeniowych. Zostało zrealizowanych 67,5 godzin doradztwa.

3.

Integracja III sektora. Małopolskie Targi Organizacji Pozarządowych

Źródło finansowania – Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Celem projektu było wzmocnienie procesu integracji sektora pozarządowego w Małopolsce.

Realizowane działania miały umożliwić organizacjom lepsze poznanie swojej działalności oraz zidentyfikowanie obszarów, na których mogłyby one ze sobą współpracować. Ponadto, uczestnictwo w targach miało zachęcić NGO do mówienia o swoich sukcesach, aktywnego dbania o pozytywny wizerunek organizacji, jak również wypromowania, tak istotnej dla III sektora, idei wolontariatu. Poza przedstawicielami Organizacji Pozarządowych, projekt skierowany był także do wolontariuszy oraz dziennikarzy.

Działania:

20 września 2007 r. w Wyższej Szkole Europejskiej im. Ks. Tischnera w Krakowie odbyło się *Małopolskie Świątowanie – Targi Organizacji Pozarządowych*. Zespół Instytutu Studiów Strategicznych promując targi, jako swoiste „święto” Organizacji Pozarządowych, przyjął zasadę angażowania NGO we współtworzenie przedsięwzięcia. Imprezę poprowadził Pan Grzegorz Juras,

aktora Teatru Bagatela od lat zaprzyjaźniony z III sektorem; do przygotowania cateringu zobowiązała się Spółdzielnia Romska SARE, natomiast program artystyczny opracowywała nowosądecka Fundacja Nomina Rosae Ogród Kultury Dawnej. Autoprezentacja i przedstawienie aktywności małopolskich organizacji, poprzez stoiska wystawiennicze, programy artystyczne, pokazy multimedialne oraz konkursy (*Konkurs wiedzy o III sektorze i Konkurs na najciekawszą prezentację swej działalności*) zmobilizowały uczestników do atrakcyjnych form swych prezentacji i przyczyniły się do podniesienia wiedzy wśród uczestników targów, na temat małopolskiego środowiska pozarządowego. W targach wzięło udział ponad 100 osób. Wśród uczestników znaleźli się przedstawiciele organizacji, zajmujących się tematyką kulturalną: Związek Polskich Artystów Plastyków Okręg Krakowski Oddział w Tarnowie, Fundacja „POLONIA CELEBERRIMA”, Fundacja Rozwoju Kina; społeczną: Polski Związek Niewidomych Okręg Małopolski, Fundacja „Wyjdź Naprzeciw”, Fundacja Aktywnej Rehabilitacji, Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji, Fundacja Pomocy Społecznej, Fundacja Wspólnota Nadziei, Stowarzyszenie Dobrej Nadziei, Towarzystwo Przyjaciół Chorych „Hospicjum św. Łazarza”, Stowarzyszenie Rodzin Adopcyjnych i Zastępczych „Pro Familia”, Stowarzyszenie Akademia Pełni Życia, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne; regionalną: Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Nowej Huty, Fundacja Inicjatyw Lokalnych i Oświatowych oraz inni.

NGO, które do tej pory podejmowały inicjatywy na zawężonym merytorycznie obszarze, poprzez targi partnerskie (I część *Małopolskiego Świątowania*) miały szansę zapoznać się z innymi możliwościami łączenia przedsięwzięć i zintegrowania podejmowanych zadań. Organizacje pracowały w trzech podzielonych tematycznie grupach: działającej na rzecz młodzieży; osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (os. niepełnosprawnych i innych grup ryzyka - bezrobotnych, bezdomnych, uzależnionych; oraz zajmujących się społecznością lokalną (działania lokalne).

Elementem promocji, jak również miłą pamiątką może być powstały podczas przebiegu targów 15 minutowy reportażowy film oraz galeria zdjęć organizacji uczestniczących w przedsięwzięciu.

4.

„BAROMETR 2007 - monitoring współpracy administracji lokalnej z organizacjami pozarządowymi”

Ogólnopolskie badanie realizowane przez Stowarzyszenie Klon/Jawor z Warszawy w ramach projektu: "W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej", finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL.

Celem badania była analiza współpracy administracji z III sektorem - dotyczyła następujących zagadnień:

- d) posiadania (bądź nie) przez JST dokumentów takich jak: roczne programy współpracy administracji z organizacjami pozarządowymi, wieloletnie programy współpracy z organizacjami, programy rozwiązywania problemów społecznych, programy działań na rzecz osób niepełnosprawnych, programy promocji zatrudnienia oraz lokalnego rynku pracy;
- e) formalnej i merytorycznej zawartości w/w dokumentów;
- f) form współpracy JST i NGO tj. możliwości: powoływania wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, konsultowania projektów aktów normatywnych, wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działań, współdziałanie w celu zharmonizowania tych kierunków;
- g) powoływania w ramach urzędów jednostek odpowiedzialnych za kontakt i współpracę z NGO;
- h) form finansowego wspierania organizacji, procedur, oraz sposobów przeprowadzania konkursów na realizację zadań publicznych, wydatkowanych kwot, liczby organizacji, które otrzymały dotację (za 2006); stosowania trybów innych niż konkursowe.

Działania:

W roku 2007 badanie było realizowane po raz drugi, Fundacja Instytut Studiów Strategicznych odpowiedzialna była za zebranie i opracowanie danych z terenu województwa małopolskiego (182 Urzędy Miasta/Gminy, 22 Starostwa Powiatowe). W wyniku przeprowadzonych działań do Instytutu spłynęło 178 (87%) ankiet ze wszystkich małopolskich urzędów – dane zostały wprowadzone do internetowej bazy danych Stowarzyszenia Klon/Jawor:

<http://bazy.ngo.pl/search/wyniki.asp?wyniki=1&szukanie=barometr>.

Następnie przeanalizowano 147 programów współpracy. Na podstawie zebranych danych został sporządzony raport.

5.

Biuletyn dla organizacji pozarządowych

Założeniem przygotowywanego raz w miesiącu elektronicznego Biuletynu jest dostarczanie aktualnych informacji o nowych konkursach regionalnych i ogólnopolskich dla NGO. W Biuletynie zamieszczane są również aktualności dot.: realizowanych projektów (promocja projektów ISS), wydarzeń i niekomercyjnych inicjatyw, podejmowanych na rzecz organizacji pozarządowych w

Małopolsce. Biuletyn wysyłany jest raz w miesiącu do starostw powiatowych, organizacji pozarządowych z Małopolski – ok. 500 adresów mailowych. Zamieszczany jest na małopolskim portalu dla NGO i stronie Małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego. W roku 2007 przygotowanych zostało 12 Biuletynów dla NGO.

6.

Małopolski portal organizacji pozarządowych

Małopolski portal organizacji pozarządowych (WWW.malopolskie.ngo.pl), jest częścią ogólnopolskiego portalu organizacji pozarządowych – WWW.ngo.pl Na portalu są zamieszczane ważne dla małopolskich NGO komunikaty oraz informacje, materiały przesłane przez organizacje z regionu, zaproszenia na konferencje i szkolenia, informacje o grantach, a także artykuły. Treść małopolskiego serwisu dedykowana jest wszystkim zainteresowanym tematyką pozarządową, szczególnie tą regionalną. Na jego stronach prezentujemy osiągnięcia III sektora w Małopolsce w dziedzinie współpracy z samorządem, porozumień między organizacjami w służbie społecznej i wspierania ich aktywności.

7.

Infopunkt ekonomii społecznej

Projekt: *W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej*

Partnerzy: [Instytut Rozwoju Służb Społecznych](#), [Bank Inicjatyw Społeczno – Ekonomicznych](#), [Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej](#), [Stowarzyszenie na Rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych](#), [UNDP Polska](#), [SPLOT](#), [Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie](#), [Stowarzyszenie KLON/JAWOR](#), [Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego](#), [Fundacja Inicjatyw Społeczno - Ekonomicznych](#).

Zadania regionalnych ośrodków Sieci SPLOT w ramach projektu:

- Funkcjonowanie regionalnych Infopunktów ekonomii społecznej (w 16 województwach). Podstawą funkcjonowania infopunktu jest udzielanie informacji, dotyczących: specyfiki ekonomii społecznej, tworzenia podmiotów ekonomii społecznej, aspektów prawnych związanych z tworzeniem i zarządzaniem podmiotami ekonomii społecznej, funkcjonujących w regionie podmiotów gospodarki społecznej.
- Badanie barometr współpracy. W roku 2007 została przeprowadzona w Małopolsce analiza programów współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi. W *Raporcie* zostało przeanalizowanych 87% małopolskich programów współpracy (najlepszy wynik w skali wszystkich województw).

8.

Usługi doradcze dla organizacji pozarządowych

W ramach Regionalnego Ośrodka Wspierania organizacji pozarządowych były prowadzone usługi doradcze dla organizacji pozarządowych świadczone za zasadach wolontariatu. Zrealizowano:

- 26 godzin doradztwa w zakresie zagadnień formalno prawnych - P. Paweł Studnicki
- 10 godzin doradztwa w zakresie zagadnień formalno prawnych - P. Tomasz Otko
- 42 godziny doradztwa w zakresie zagadnień księgowych - P. Anna Mazgaj

Szkolenia komercyjne:

W 2007 Centrum organizowało również szkolenia o charakterze komercyjnym. Z dziewięciu zaplanowanych szkoleń zostało zrealizowanych pięć, pozostałe cztery zostały odwołane z powodu braku zainteresowania. Szkolenia dotyczyły tematyki funduszy zewnętrznych (m. in.: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, przygotowania projektów i ich kontroli, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Lokalnych Grup Działania itp.).

Funduszu Rozwoju Regionalnego, przygotowania projektów i ich kontroli, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Lokalnych Grup Działania itp.).

INSTYTUT STUDIÓW STRATEGICZNYCH
FUNDACJA
31-027 Kraków, ul. Mikołajska 4 Ip.
tel./fax (12) 421-62-50

Prezes Zarządu

[Signature]
Anna Szymańska-Klich

FUNDACJA
INSTYTUT STUDIÓW STRATEGICZNYCH

Prof. dr hab. Grażyna Skąpska
Członek Zarządu

[Signature]

FUNDACJA
INSTYTUT STUDIÓW STRATEGICZNYCH

Prof. Dr Hab. Stanisław Miklaszewski
Członek Zarządu

[Signature]

FUNDACJA
INSTYTUT STUDIÓW STRATEGICZNYCH

Paweł Raj
Członek Zarządu

[Signature]

FUNDACJA
INSTYTUT STUDIÓW STRATEGICZNYCH

Andrzej Barański
Członek Zarządu

[Signature]

FUNDACJA
INSTYTUT STUDIÓW STRATEGICZNYCH

Prof. dr hab. Zdzisław Mach
Członek Zarządu

[Signature]

FUNDACJA
INSTYTUT STUDIÓW STRATEGICZNYCH

Antoni Potocki
Członek Zarządu

[Signature]

[Signature]

[Signature]